

Uit den riddertijd. Een historisch verhaal uit de jaren 1195-1197

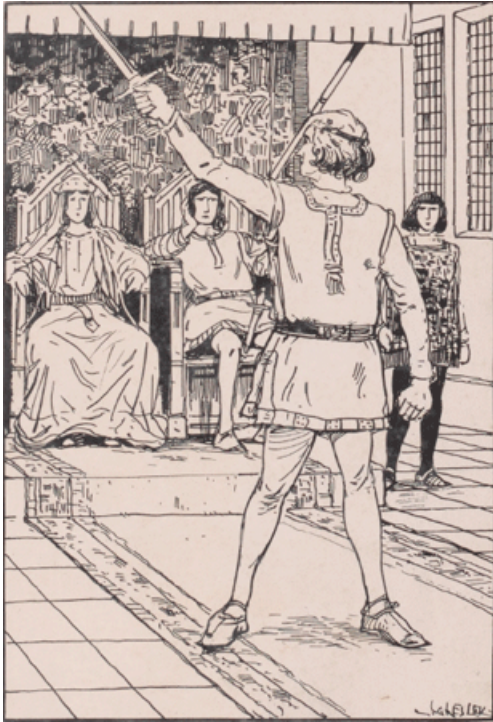
C.J. Kieviet

bron

C.J. Kieviet, *Uit den riddertijd. Een historisch verhaal uit de jaren 1195-1197*. Met illustraties van J.G. Kesler. Kluitman, Alkmaar z.j. [1927] (3de druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/kiev001uitd01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

‘Mijn zwaard en mijn recht zullen zegevieren!’
(Blz. 52.)

I. Een hevige onweersbui en een gastvrij dak.

't Was in den avond van een snikheeten dag in de maand Augustus van het jaar 1195. Den ganschen dag had de zon als een vurige bol aan den hemel geschitterd en mensch en dier geblakerd. De hitte was zoo groot geweest, dat de hoevenaars met hun knechten den arbeid op het veld hadden moeten staken, om verkoeling te zoeken onder het beschermende dak der boerderij of onder de omringende lindeboomen.

Nu was de zon achter de kim verdwenen en begon de duisternis te vallen. Doch de avond bracht geen verfrissing; 't bleef even warm als het den geheelen dag geweest was. Daar met de zon het zachte windje, dat ten minste nog eenige koelte had ge-

bracht, verdwenen was, scheen het zelfs, of het nog broeiender werd.

Dien avond reden drie mannen op den grooten heirweg, die van Leiden naar Haarlem voerde. Wanneer het niet reeds zoo donker geweest was, dan zou men gemakkelijk hebben kunnen zien, dat de drie ruiters krijgslieden waren, want zij droegen stalen pantsers, die wel niet het geheele lichaam, maar toch borst en rug bedekten. Tevens had men dan kunnen opmerken, dat de middelste ruiter ongetwijfeld de meerdere moest zijn van de beide anderen, want zijn wapenrusting was veel kostbaarder en schitterender dan die van zijn reisgenooten. Bovendien droeg hij aan de puntige schoenen gouden sporen, het afdoende bewijs, dat hij ridder was. De twee andere ruiters waren zijn dienaren. Op de dekkleeden der paarden, zoowel als op de kleedingstukken der ruiters, zou men den Hollandschen liebaard hebben kunnen zien. De aanvoerder moest dus een familielid zijn van den Hollandschen Graaf, of tot diens hofstoet behooren.

De ridder scheen haast te hebben, want telkens gaf hij zijn paard de sporen, om het

tot meerderen spoed aan te manen. 't Was trouwens geen wonder, dat de dieren telkens weer in langzamer stap vervielen, want het schuim aan het gebit, zoowel als het zweet, dat langs de pooten droop, lieten geen twijfel, of zij moesten in die benauwende hitte reeds een geduchten rit achter den rug hebben.

De weg, dien zij bereden, was aan weerskanten met boomen begroeid, waartusschen kreupelhout welig opschoot. De breede bladerkronen groeiden boven hun hoofden als een dak ineen, een dak van levend groen. Alleen nu en dan kwamen de ruiters aan een open vak, en hadden dan gelegenheid een blik te werpen op de lucht, waaraan geen enkele ster zichtbaar was. De hemel was met zware wolken bedekt, dat een naderende onweersbui deed vermoeden. Ook de drukkende hitte en de volkomen windstilte waren daar de zekere voorboden van.

'Pfff! Wat een hitte,' mompelde een van de beide dienaren met een diepen zucht. 'Het wordt er met het vallen van den nacht niet beter op. Mijn tong kleeft aan mijn gehemelte van den dorst, en een

frisschen kroes water was me wat waard. Ik versmacht bijna.’

‘Heb geduld, Ocke,’ antwoordde zijn makker lachend. ‘Als ik me niet vergis, zul je straks water in overvloed krijgen, zelfs zonder dat je er iets voor hoeft te betalen.’

‘Denk je, dat we een donderbui krijgen, Sjaerd?’ viel de ridder in.

‘Daar ben ik zeker van, Jonker. Spoedig zullen we zwaar weer hebben. De lucht is zoo donker als het gezicht van een Saraceen; er is geen sterretje te zien en geen blad beweegt. ‘t Is de stilte, die den storm vooraf gaat, Heer.’

‘Laat komen, wat wil,’ riep de ridder, zijn paard opnieuw de sporen gevend. ‘Als wij maar in Haarlem zijn vóór de bui. Daar wachten ons een zacht bed en een frissche dronk, wil ik hopen, en dan mag het donderen, zooveel het wil. Hoe meer, hoe liever, zou ik bijna zeggen, want deze hitte is ondraaglijk.’

‘Hoe lang moeten we nog rijden, Jonker?’ vroeg de ruiter, dien wij Ocke hoorden noemen.

‘Twee uren minstens nog!’ was het

antwoord.

‘Dat houden de paarden niet uit, Heer,’ zei Sjaerd, die telkens zijn ros met de teugels op den nek moest slaan, om niet achter te raken. Zijn paard scheen zeer vermoeid te zijn. ‘Mijn zwarte kan haast niet meer; hij geeft den moed op en laat den kop hangen. Dat ben ik niet van hem gewoon. De hitte zit hem in het lijf, vrees ik.’

‘Onze paarden zijn alle drie moe, dat is zoo,’ hernam de ridder. ‘Doch eenmaal in Haarlem gekomen, is er ook voor hen een goed voer en een frissche stal. Daar krijgen zij tijd in overvloed om uit te rusten.’

‘Ik voel droppels,’ viel Ocke in. ‘t Begint al te regenen.’

‘En hoor,’ - riep Sjaerd, ‘het dondert in de verte. ‘Ik vrees, Heer, dat wij Haarlem niet zullen bereiken, dan zonder een drogen draad aan het lijf. Konden wij maar ergens schuilen.’

‘Dan zou het een nachtverblijf moeten zijn,’ antwoordde de voorste ruiter. ‘Want als wij hier of daar eerst een paar uren moeten wachten, komen wij in het holst van den nacht te Haarlem aan en vinden

niemand meer op om ons te ontvangen. Neen, dat gaat niet; wij mogen ons niet ophouden. Ik heb het er nu eenmaal op gezet, nog dezen avond bij mijn Heer broeder te komen, en niet dan in den uitersten nood zal ik dit plan opgeven. Bovendien, - krijgslieden als gij beiden mogen niet voor een klein geruchtje vervaard zijn. Sedert wanneer ben je bang geworden, Sjaerd?

Deze laatste woorden werden min of meer spottend geuit en deden den aangesprokene zich driftig in den zadel oprichten en zoo woest aan de teugels trekken, dat zijn arm, onschuldig paard den vermoeiden kop, schuddend van pijn, ophief.

‘Bang, Jonker?’ vroeg hij, ‘heb ik ooit getoond, dat ik bang was? Dat weet Uwe Edelheid beter, Jonker! Niet voor niets gingen de Turken, die verwenschte ongeloovigen, op de vlucht, wanneer zij mij zagen naderen. Daar is er niet één, die er zich op beroemen kan, dat ik hem mijn rug heb laten zien. Bang, Jonker? Heb ik dan voor niets tien jaren aan uw zijde gestreden in het Heilige Land? Voor niets

naast u de muren beklommen van de stad Arce en met mijn opgeheven zwaard en de krijgsleus “Willem van Holland” schrik en ontsteltenis onder de vijandelijke gelederen verspreid? Bang, Jonker?...

‘Ho, ho, Sjaerd!’ viel de ridder hem lachend in de rede. ‘Maak je niet boos, vriend, 't was maar plagen. Je dapperheid is in Palestina bekend, dat lijdt geen twijfel. Maar hoor, de bui komt met groote snelheid nader. Hè, wat licht het daar! Ho, Bruin, ho, maak zulke dolle sprongen niet! Vooruit!’

De edelman had moeite zijn paard, dat door het schelle licht verschrikt was, in bedwang te houden. Het steigerde zonder ophouden en luisterde naar toom noch spoor. Ook de beide andere paarden hadden de ooren gespist en den kop angstig opgeheven.

Een dof geraas deed zich hooren. 't Was de storm, die zich begon te verheffen.

De paarden werden bang. De ruiters hoorden, hoe zij den adem met kracht door de neusgaten bliezen, het onmiskenbare teeken van hun vrees.

De regen begon dichter te worden, en

weldra viel hij bij stroomen neer. Het dichtste gebladerte kon het water niet langer dragen. De duisternis nam hand over hand toe, en eindelijk werd het pikdonker. Nog enkele minuten was het aanrollend gedreun en geloei van den storm in de verte hoorbaar, toen begon de wind op te steken en eindelijk barstte hij boven hun hoofden los. De bliksem zette met steeds kortere tusschenpoozen het bosch aan weerszijden van den weg in een hellen, blauwachtigen gloed.

De ruiters reden langzaam voort. Telkens stonden de paarden, door het schelle licht verbijsterd, angstig stil; soms lieten zij een gehinnik hooren, alsof zij aan hun berijders om hulp smeekten.

De wind gierde door de takken van de boomen en loeide met dof geraas door de hooge toppen. De regen viel kletterend neer.

De ruiters werden door- en doornat. Zij hadden moeite, de paarden tot voortgaan te bewegen.

‘t Is noodweer!’ riep Ocke zijn heer toe.

Maar deze verstond hem niet. Het ge-

luid ging in den stormwind verloren.

‘t Is noodweer!’ herhaalde hij nog eens, nu nog luider. ‘Wij moesten ergens schuilen, Heer!’

‘Wij gaan naar Haarlem!’ klonk het kortaf terug. ‘Ik wil vóór den nacht in Haarlem zijn. Bovendien, wáár zouden we kunnen schuilen! Er is nergens een huis te zien.’

Sjaerd zei niets. Met de lippen stijf op elkaar geklemd, reed hij voort. Hij was nog boos op zijn heer, omdat die aan zijn moed had durven twijfelen.

Het paard van den ridder stond intusschen bij elken lichtstraal stil. Soms, als die hevig was, verhief het zich van schrik op zijn achterpooten en begon woest te steigeren.

De storm scheen nog heviger te worden. De stammen der boomen kraakten.

Opeens kwam er een geweldige windstoot, en tegelijk flitste een felle bliksemstraal door het luchtruim. Een boomstam aan den kant van den weg werd ontworteld en viel met donderend geraas vlak voor den ridder neer. Zijn paard verloor alle zelfbeheersching en sprong woest op

de achterpooten in het rond, viel tegen het paard van Sjaerd, dat daardoor ook verschrikt op zij sprong, en stortte achterover in het kreupelhout. De ridder liet een kreet van pijn hooren en riep om hulp.

In minder dan geen tijd waren zijn beide dienaren van hun paarden gesprongen en snelden op hem toe. Het bleek hun bij het licht van een bliksemstraal, dat hun heer half onder het paard terecht was gekomen, en onmogelijk zich zonder hun hulp kon bevrijden.

Zij grepen het gevallen paard bij den teugel en dwongen het zich op te richten. Nauwelijks was hun dat gelukt, of de ridder richtte zich op, doch - niet zonder nogmaals een kreet van pijn te uiten.

‘Ai, m'n been!’ riep hij uit. ‘O, wat een pijn.’

‘Kan UEd. er op staan, Jonker?’ vroeg Ocke belangstellend.

En Sjaerd, wiens boosheid als met een tooverslag verdwenen was, herhaalde die vraag.

‘Er op staan? - Jawel!’ kreunde de ridder, naar zijn paard hinkende. ‘Ai, wat ben ik daar leelijk terechtgekomen!’

‘Als UEd. er op staan kan, is het niet gebroken; laat dat een troost zijn, Heer!’ zei Sjaerd.

‘Een mooie troost!’ kreunde de ridder, die het pijnlijke lichaamsdeel zacht met de hand wreef. ‘Wat gebeurde er eigenlijk? Viel er een boom om, of - heb ik mij dat verbeeld? ‘t Is hier zoo verwenscht donker.’

‘Geen verbeelding, Ridder. Er is inderdaad een boom omgewaaid, en wij mogen van geluk spreken, dat hij geen seconde later neerstortte. Hij zou ons vast en zeker verpletterd hebben.’

‘Je hebt gelijk. Kom, laten wij niet langer hier blijven staan. Ik had uw raad moeten volgen en een schuilplaats zoeken. Laten wij dat thans doen. Zouden wij onze dieren langs dien boomstam kunnen brengen?’

‘Ik zal het onderzoeken, Jonker,’ zei Sjaerd. Hij verdween in de duisternis, en kwam spoedig terug met het goede bericht, dat de boom in de schuinte gevallen was en daardoor een klein gedeelte van den breeden heirweg vrij had gelaten.

‘t Is mogelijk, dat wij wel wat last zul-

len hebben van de takken, maar wij hebben elk een zwaard, en kunnen die spoedig uit den weg ruimen. Hoe is het met de pijn?’

‘t Wordt niet erger. Vooruit maar.’

De ruiters namen hun paarden bij den teugel en gingen behoedzaam verder. De bliksem moest hun voorlichten, want het was pikdonker. Zij konden geen hand voor oogen zien. De paarden lieten zich niet dan onwillig voorttrekken, en bij den boom gekomen, weigerden zij, een stap verder te doen.

Sjaerd en Ocke gingen nu aan het werk om de hinderlijke takken weg te kappen. Bij elken lichtstraal zag men hun zwaarden flikkeren in het blauwe licht.

‘Ziezoo, nu kunnen wij onzen weg vervolgen, Jonker.’

‘En als ik goed zie, schittert ginds een lichtje door de boomen. Zouden we daar misschien een schuilplaats kunnen vinden?’

Inderdaad, 't was waar. Zij waren nog geen driehonderd schreden verder gegaan, of zij kwamen aan een breed hek, dat den toegang tot een boerenhoeve afsloot. 't Hek was op slot.

‘Willen wij hier schuilen, Jonker?’

‘Goed, - mijn been doet mij te veel pijn, om nu nog verder te gaan. Laten wij het probeeren.’

Sjaerd maakte van zijn handen een soort spreektrumpet voor z'n mond en riep zoo hard hij kon: ‘Hallo! Hallo! Hallo!’

Een woest geblaf van twee wachthonden, die los op het erf rondliepen, was het dadelijke antwoord.

‘Vriendelijke knapen!’ zei Ocke, z'n zwaard trekkende. ‘k Heb wel zoo lief met een Turk te doen, als met zoo'n onguur beest.’

‘Hallo! Hallo! Hallo!’ riep Sjaerd opnieuw, dezen keer bijgestaan door Ocke.

Eindelijk werd een kleine deur aan den zijkant van het huis geopend en verscheen iemand, met een lantaren in de hand, op den drempel.

‘Wie daar?’ klonk het door het loeien van den storm heen. ‘Wie daar?’

‘Drie reizigers, die een schuilplaats vragen,’ antwoordde Sjaerd. ‘Goed volk, huisman, die gaarne een belooning willen geven voor een veilig onderdak.’

‘Iedereen noemt zich goed volk tegen-

woordig,' bromde de hoevenaar, langzaam naderkomend. 'Stil, jongens, - stil toch! Je maakt een leven als - hè, wat een licht, - 't is noodweer!'

'Ja, noodweer, goede vriend,' zei de Jonker. 'Ge doet een goed werk, indien ge ons een plaatsje in uw woning vergunt. We zijn met weinig tevreden, en zullen ons niet ondankbaar toonen.'

'Dat beloven ze allen,' mompelde de hoevenaar, die geen aangename ervaring op dat gebied scheen te hebben opgedaan. 'Komt nader, mannen, zoodat ik kan zien, met wie ik te doen heb. Een enkele blik is soms veel waard.'

Hij hief zijn lantaarn omhoog, zoodat het licht op hen viel, en zeide:

'Terugkeerende kruisvaarders, naar ik zie, en behoorende tot het hof van onzen edelen Graaf Dirk?'

'Volkomen juist, huisman. Ik ben des Graven Broeder, en bevind mij op weg naar zijn hof.'

'Jonker Willem dus?' vroeg de hoevenaar, die zich haastte een eerbiedige buiging te maken en het hek te openen. 'Kom binnen, Edele Heer, kom binnen! Mijn

huis, hoe klein ook, staat tot uw beschikking. Kom binnen, - kom binnen. Stil toch, honden, - stil toch! Zij doen geen kwaad, Heeren, 't zijn goede beesten...'

'Op een afstand,' mompelde Ocke, die het niet met den hoevenaar eens scheen te zijn.

De huisman ging de ruiters voor, zonder zich den tijd te gunnen, het hek opnieuw te sluiten. Hij opende een staldeur en hielp de paarden binnen brengen. Daarna geleidde hij zijn onverwachte gasten naar de huiskamer, waar een jonge vrouw hen met een eerbiedigen groet ontving. Nauwelijks had zij gehoord, dat de ridder Jonker Willem van Holland was, of zij zei:

'Weest hartelijk welkom, Heeren! Ik had zulk een hoog gezelschap niet in mijn eenvoudige woning durven verwachten. Neem plaats, en zeg mij, of ik Uwe Edelheid ergens mee van dienst kan zijn.'

'Ik dank u voor uw vriendelijkheid, goede vrouw,' antwoordde Jonker Willem. 'Wij zijn er mee verlegen, u op den laten avond nog zooveel overlast te moeten aandoen. Maar ik wil graag gaan zitten, want mijn been doet veel pijn...'

'Heeft Uwe Edelheid zich bezeerd?'

vroegen man en vrouw als uit één mond op deelnemenden toon.

‘Mijn paard schrikte van den bliksem en is op mij gevallen,’ zei de Jonker.

‘Gelukkig waren mijn trouwe dienaren dadelijk gereed om mij te helpen. Als dat niet het geval was geweest, lag ik thans hoogstwaarschijnlijk nog in het kreupelhout.’

‘Heeft Uwe Edelheid veel pijn?’ vroeg de vrouw.

‘Maak u niet ongerust. Mijn been is wat gekneusd, maar niet ernstig bezeerd. Een goede nachtrust zal alles wel weer in orde brengen. Maar ik zou wel graag dadelijk willen gaan liggen, want de pijn wordt erger dan zij geweest is.’

‘Zal Uwe Edelheid eerst niet wat gebruiken? Mijn brood is wel grof, althans grover dan UEd gewoon zal zijn, maar mijn boter zou zelfs 's Graven keuken geen oneer aandoen, en...’

‘Geen verontschuldigen, vrouwtje. Ongenoode gasten moeten met alles tevreden zijn, en op onzen tocht naar het Heilige Land zijn wij niet verwend.’

Spoedig was het avondmaal, dat uit brood, kaas en melk bestond, opgediend en

deden de reizigers zich te goed.

Door het praten waren een paar kleine kinderen, van vier en zes jaar, wakker geworden, want hun bedstede was in hetzelfde vertrek, en zij keken nu met groote oogen om een hoek. Sjaerd en Ocke knikten ze vriendelijk toe en ook de jonker, hoeveel pijn hij ook mocht hebben, lachte tegen de kleine snaken.

‘Tot mijn spijt heb ik maar één bed over, Edele Heer,’ zei de vrouw verlegen, alsof zij er zich voor schaamde. ‘t Is opgemaakt in de kamer hiernaast. Als de beide anderen heeren van ons bed gebruik willen maken, zullen wij...’

‘Volstrekt niet, in geen geval!’ zei Sjaerd. En Ocke voegde er aan toe:

‘Ge hebt immers hooi in de schuur en wel een laken om ons de muggen van het hoofd te houden? Dan is dat voor ons een heerlijk bed. Laten wij u toch niet meer moeite geven, dan noodig is.’

‘Wat ik heb, is tot uw dienst,’ hernam de huisman, die door zijn vrouw Japik werd genoemd, terwijl zij Geertje bleek te heeten.

De drie reizigers begaven zich enkele

minuten later naar hun slaapplaatsen, en spoedig gingen ook de huisman en zijn vrouw ter ruste, niet weinig vereerd met hun hoogen logeergast en diens beide krijgsmakkers.

‘Verbeeld je, Geerte,’ zei hij, ‘wat een eer: de broeder van onzen Heer Graaf!’

‘Ja,’ zei Geerte, ‘en hoe minzaam is hij, heel niet trotsch. En wat knikte hij de kinderen vriendelijk toe.’

‘Dat zag ik ook. En wat flinke dienaren vergezellen hem. Heb je wel gezien, hoe die grootste nog het litteeken op zijn voorhoofd heeft van een sabelhouw, dien zeker de Turken hem gegeven hebben?’

‘Ja, dat zag ik ook. Nu, welterusten, Japik.’

‘Slaap wel, Geerte.’

II. Een onrustige nacht.

't Was den vriendelijken en gastvrijen menschen echter niet gegeven een ongestoorde nachtrust te genieten.

Eerst viel het hun moeilijk, den slaap te vatten. Zij luisterden naar het loeien van den storm door den schoorsteen, en naar het kraken van de binten boven hun hoofd. En sluimerden zij soms een oogenblik in, dan schrikten zij spoedig weer wakker door een ratelenden donderslag, die het heele gebouw deed dreunen. De bui woedde nog steeds voort, en angstig vroeg Japik zich af, hoe zijn vee het maken zou in de wei. Wie weet, waren niet zijn vetste koebeesten door den bliksem getroffen, of zijn mooiste paarden door den schrik in het water geraakt en verdronken. Zoo iets gebeurde immers zooveel!

Toch waagde hij zich met dit weer niet

buiten. Wat zou het hem ook geven? Hulp was er niet bij de hand, en zelf liep hij gevaar, ook in het water te vallen en te verdrinken, want het was stikdonker. Hij hoorde tusschen het bulderen van den storm door het angstig geloei van zijn vee, wat hem belette, in slaap te vallen.

Opeens hoorde hij, hoe zijn beide wachthonden tegelijkertijd aansloegen en in de richting van het hek renden. Japik richtte zich op en luisterde. Het woedende blaffen van de dieren hield aan en 't scheen hem toe, of hij hoefgetrappel hoorde, dat naderbij kwam.

‘Wat is er, Japik?’ vroeg Geerte, die op dit oogenblik ook wakker werd. ‘Hè, wat een licht! De bui is nog niet overgedreven...’

‘Er schijnt volk op het erf te komen,’ zei Japik. - ‘Hoor maar, hoe de honden aanslaan. - Genadige hemel, wat is dat?’ vervolgde hij opeens hevig verschrikt, en vlug sprong hij het bed uit en begon zich aan te kleeden. Er klonk een angstwekkend huilen van een der honden, dat langzaam overging in een akelig kermen vlak onder het venster van hun kamer, waar

het al zwakker werd en eindelijk geheel verstomde.

‘Mijn hond sterft!’ riep Japik uit. ‘Er moet volk op het erf zijn, en wel slecht volk! Wacht maar, - ik zal ze leeren, mijn honden te mishandelen. Straffen zal ik ze, zoowaar ik Japik heet!’

‘Voorzichtig, - wees voorzichtig!’ zei Geerte, die ook opstond en zich haastig aankleedde. Maar nog was ze daarmede niet gereed, of er werd woest op de deur geslagen, en men hoorde roepen:

‘Open, - hei daar, doe die deur open, of ik sla ze aan splinters!’

Japik zei niets, maar hij opende een kast en greep daaruit een wel roestig, maar toch sterk zwaard, dat in de stevige vuisten van dezen krachtigen man ongetwijfeld nog een geducht wapen mocht heeten.

‘Wie daar?’ vroeg hij aan de deur.

‘Dat doet er niet toe, - doe open!’ klonk het bevelend terug. ‘En zanik niet langer, want het is hondenweer. Doe open!’

‘Voor wien?’ vroeg Japik nogmaals.

‘Woef! Woef! Woef!’ baste de andere hond, en hij scheen den man aan de deur dichter bij de beenen te komen, dan dezen

lief was. Opeens werd nogmaals een hevig gejang vernomen, alsof de hond door een zwaardslag getroffen was. Het beest verwijderde zich huilend en kermend.

Dat was Japik te veel. Met een ruk wierp hij de deur open en deed een stap voorwaarts. Zijn vrouw hield de lantaren omhoog.

‘Wie waagt het, mijn dieren te vermoorden!’ riep hij met toornige stem, zijn best doende, iets in de duisternis te onderscheiden.

Een felle lichtstraal deed hem twee mannen ontdekken, met de teugeis hunner paarden in de hand.

‘Dat doe ik!’ klonk het op ruwen toon terug. ‘Waarom doe je niet open, lomperd, wanneer je dat gevraagd wordt? Komaan, - wijs ons den stal, zoodat wij onze paarden onder dak brengen, en verschaf daarna ook ons huisvesting. 't Is geen weer, om verder te reizen.’

‘Maar wie is u dan? Met welk recht eischt u hier huisvesting? Mijn woning is geen taveerne of logement, waar ieder vrijen toegang heeft en doen mag wat hij wil. En mijn arme honden...’

‘Zwijg kerel, en doe wat ik gebied,’ sprak de voorste man. ‘Met welk recht, vraag je? Wel, dat is duidelijk: met het recht van den sterkste. En waar zijn jullie, gemeene dorpers en hoevenaars, anders voor op de wereld, dan om een edelman ten dienste te staan? Kom, talm niet langer en wijs ons den stal.’

En zich tot zijn dienaar wendende, vervolgde hij:

‘Hier Gerrit, luie deugniet, neem mijn paard en breng het op stal. Ik zal je hier binnen wel wachten.’

Japik zwichtte voor de grenzenlooze brutaliteit en aanmatiging van den edelman, die de daad bij het woord voegde en ongenoodigd, Geerte op zijde schuivende, het vertrek binnentrad. De dieren werden op stal gebracht.

‘Ei zoo,’ zei de man, dien wij Gerrit hoorden noemen, ‘daar staan drie flinke paarden. Heb je nog meer bezoek, goede vriend?’

De woorden werden op spottenden toon gezegd.

‘Dat gaat jou niet aan, zou ik meenen,’ klonk Japiks antwoord. En zacht mompe-

lend vervolgde hij: ‘Zoo heer, zoo knecht!’

‘Wat zeg je?’ vroeg de ander.

‘Dat we klaar zijn en naar binnen kunnen gaan,’ hernam Japik. ‘Volg mij!’

De deur werd gesloten en zij traden de huiskamer binnen. Japik nam zijn nieuwe bezoekers nu wat nauwkeuriger op. De oudste was een edelman met een ruw voorkomen. Zijn haren slingerden hem woest langs de schouders, zijn kleeding hing hem ordeloos om de leden en zijn waterige oogen gaven duidelijk te kennen, dat hij den wijnkroes duchtig had aangesproken. Hij had de beste plaats aan tafel uitgekozen en keek zijn gastheer spottend aan, toen deze binnentrad.

Japik maakte een lichte buiging. De tijden van de lijfeigenschap waren nog niet voorbij, en al hadden ook duizenden lijfeigenen de vrijheid verkregen, toch zat de eerbied voor den stand der edelen bij hen nog te diep ingeworteld, dan dat zij zich daaraan op eenmaal konden ontworstelen. Alzoo ook Japik. Had hij een gewonen huisman voor zich gehad, of een onvrije, hij zou niet met zich hebben laten spotten. Zijn verroest zwaard zou wonde-

ren hebben gedaan. Nu hij een edelman tegenover zich zag, al was deze ook nog zoo brutaal en ruw, boog hij den nek en gehoorzaamde.

‘Komaan, vrouwtje, wij hebben honger,’ zei de edelman, ongeduldig met zijn knokkels op de tafel trommelend. ‘Breng ons wat te eten, maar iets goeds, hoor je. Het beste wat je hebt, denk daaraan.’

Geerte, bleek van angst, staarde de beide ruwe mannen aan; want ook Gerrit, die blijkbaar de dienaar was, had een hoogst onaangenaam voorkomen. Zijn oogen hadden iets gluiperigs, en zijn geheele lichaam iets slangachtigs, dat een eerlijk mensch een huivering over de leden jaagde.

‘k Zal geven, wat ik heb, edele Heer,’ stamelde Geerte. ‘Doch 't is slechts grof brood en wat melk. Wij zijn arme lieden, die...’

‘Ik wil ham, hoor je!’ sprak de vreemdeling ruw en koraf. ‘Dat zal me opfrisschen. Ga heen, en zorg dat ik krijg, wat ik bevolen heb.’

‘Onmogelijk, edele Heer,’ zei Geerte angstig, ‘ik heb geen ham in huis, al wou Uwe Edelheid er mij met goud voor betalen.’

‘Betalen, - ben je niet wijs, schepsel? Geen penning zul je van me hebben. Nogeens, haal brood en ham. En nu ik toch eenmaal aan het bestellen ben: ik wil er een beker wijn bij hebben. Zorg er voor.’

Geerte keek haar man smeekend aan, als om hem te hulp te roepen. Zij zag blijkbaar geen kans, den woesteling tot rede te brengen.

‘Uwe Edelheid gelieve te bedenken, dat wij eenvoudige menschen zijn,’ zei Japik zacht, maar op beleefden toon. ‘Wij hebben geen ham, noch wijn in huis, en weten niet, hoe aan de bevelen van Uwe Edelheid te voldoen. Willen wij brood en melk opzetten?’

‘Gerrit!’ gebod de edelman, ‘neem je zwaard en vergezel die vrouw naar de bakkerij.’*) Mocht zij niet spoedig vinden, wat ik verlang, zoo weet je, wat je te doen staat. De punt van je zwaard zal haar wel gauw gedwee maken.’

Geerte werd nog bleeker, en begon over al haar leden te beven. Toen zij zag, dat Gerrit werkelijk zijn blinkend zwaard uit

*) Bakkerij was toen de naam voor keuken.

de scheede trok, riep zij luidkeels om hulp.

‘Ik heb het niet, o, ik heb het niet! Heb toch medelijden, Edele Heer, en...’

Gerrit trad met een ruwen lach nader en greep haar bij de mouw.

‘Kom moedertje, geen kuren!’ gebod hij, ‘Haal, wat van je gevraagd wordt, of ik zal je...’

Maar plotseling werd hij in zijn bedreigingen gestuit door Japik, wiens geduld en onderdanigheid als met tooverslag verdwenen, nu hij zijn Geerte op zoo ruwe wijze bejegend zag. Hij greep met een snelle beweging het verroeste zwaard en hief het dreigend omhoog.

‘Terug, als je leven je lief is, terug! Laat Geerte los, of ik vermorzel je den kop!’

Zijn oogen schoten vuur. Nauwelijks had Gerrit hem met een vluggen blik aangezien, of hij bracht zich met een behendigen sprong in veiligheid.

Geerte vluchtte naast haar dapperen Japik, die haar zijn linkerarm om den schouder sloeg, terwijl hij met den rechterarm dreigend zijn zwaard omhoog hief.

‘Wie haar nadert, is een kind des

doods,' zei hij dof, en aan den toon van zijn stem, aan het trillen van zijn neusvleugels en aan het fonkelen van zijn oogen kon men duidelijk opmerken, dat deze woorden geen ijdel dreigement waren. Hij zou doen, wat hij zei, dat zag Gerrit duidelijk, en deze bleef wijselijk op een eerbiedigen afstand.

Nu sprong de edelman driftig van zijn stoel op. Hij trok zijn zwaard, en riep tot zijn dienaar:

'Ellendige lafaard, ben je bang voor dien roestigen spijker? Val aan en sla den dorper dood! Zie, zóó moet je doen...'

Geerte gaf een vreeselijken gil, want met zijn blinkend zwaard trad de woeste edelman op Japik toe. Doch deze scheen vast besloten, zijn Geerte en zichzelf tot het uiterste te verdedigen. De kinderen waren wakker geworden en begonnen luidkeels te schreien. Ook Gerrit kreeg nu meer moed, zoodat de strijd voor Japik gevaarlijk begon te worden. Reeds drongen zij met geweld op hem aan en...

Plotseling werd een deur geopend, en een slechts half gekleed, maar met een ontzaglijk zwaard gewapend jongeling ver-

scheen in de opening. 't Was Jonker Willem van Holland.

‘Hei daar! Wat is hier te doen? Wie waagt het, deze brave mensen aan te randen en overlast te veroorzaken? Terug, man, wie je ook zijn moogt, want mijn zwaard kent geen medelijden!’

De woeste edelman, die allerm minst op de verschijning van dezen ridder voorbereid kon wezen, liet vol verbazing zijn zwaard, dat hij opgeheven had om Japik een gevoeligen slag toe te brengen, zakken en staarde den ridder met open mond aan.

‘Wie zijt gij?’ mompelde hij, ‘en wie roept u hier? Waarom bemoeit ge u met zaken, die u niet aangaan? Deze ellendige dorper heeft mij beledigd, en zoo waar ik de Heer van Kuinre ben en Henric de Crane heet, hij zal zijn gerechte straf niet ontgaan!’

Hij wilde opnieuw op Japik aandringen, maar Geerte vloog op Jonker Willem toe, en smeekte hem op hulp.

‘Wij hebben hem niets gedaan, waarlijk niets, Jonker, maar hij behandelt ons, alsof wij zijn lijfeigenen waren, in plaats van

vrije menschen, die voor niemand den nek behoeven te buigen. O, Edele Heer, help ons; hij zal ons allen vermoorden.'

De Jonker wist nu alles, wat hij weten wilde. Hij plaatste zich vlug naast Japik, die zich met zijn roestig zwaard op uitstekende wijze verdedigde.

'Welnu, Heer van Kuinre, die Henric de Crane heet, ga naar het land uwer vaders en doe hier niemand overlast aan!' riep hij den woestaard toe. 'Hou je goed, Japik, zorg dat die andere mij van het lijf blijft. Voor dezen sta ik je borg.'

't Werd een woest tooneel in het kleine vertrek. De kinderen jammerden om het hardst, Geerte stond met gevouwen handen bij de bedstede, om zoo noodig haar kinderen te beschermen, en de zwaarden kletterden zonder ophouden.

Bij dat alles loeide daarbuiten de storm en rommelde de donder in de verte. Het onweer begon af te zakken, maar de regen viel nog bij stroomen.

De strijd werd elke seconde verwoeder. Toch moest de Heer van Kuinre voor zijn tegenstander in behendigheit onderdoen; langzaam week hij achteruit, hoewel het

duidelijk was, dat ook hij een geducht strijder genoemd kon worden. Het gevecht was nog verre van beslecht, en 't was nog zeer onzeker, aan welke zijde de overwinnig zou worden behaald, toen opnieuw de deur opengeworpen werd, en Sjaerd en Ocke binnenstormden. Het kletteren der zwaarden en het huilen der kinderen had hen uit hun gezonden en diepen slaap gewekt en ijlings naar de wapenen doen grijpen.

‘Ha, - daar komen de hulptroupen!’ riep de Jonker op verheugden toon. ‘Valt aan, valt aan, en rust niet voor zij het veld geruimd hebben!’

Sjaerd en Ocke hadden dit bevel echter niet noodig. Met onstuimige bewegingen dreven zij de beide indringers naar de deur. Reeds begon er bloed te vloeien, toen Gerrit opeens het hazepad koos en de deur uitsnelde.

Nu werd de strijd voor den ander al te ongelijk. Eerst weifelde hij nog een oogenblik, want de vlucht scheen hem al te schandelijk toe, maar toen Sjaerd hem een geduchten slag op den arm toebrecht, die hem een kreet van pijn ontlokte, koos ook

hij de wijste partij en volgde zijn dienaar.

IJlings haastten zij zich naar den stal, waar ze de paarden losmaakten en naar buiten brachten. Vlug stegen zij op, de zadels achterlatend, die den volgenden morgen door Japik gevonden en voor goeden buit verklaard werden, en renden te viervoet het heem af. Dat zij achtervolgd werden door een luid gelach, laat zich begrijpen. Niemand deed eenige poging om hen in hun vlucht te belemmeren of hen te achterhalen. 't Waren ongenooide gasten geweest, die men gaarne zag vertrekken. Weldra waren zij in de duisternis verdwenen; het hoeftgetrappel verloor zich in de verte.

Na nam Japik een lantaarn en ging zien, wat er met zijn trouwe wachthonden gebeurd was. Zijn vermoeden was maar al te juist geweest. Hij vond ze bloedend terug, - onbeweeglijk, - dood.

‘Die lafaards!’ mompelde hij tusschen de tanden.

‘Wij hebben die twee schavuiten veel te genadig behandeld,’ zei Ocke verontwaardigd. ‘Zij hadden er niet heelhuids af moeten komen.’

‘t Is met de arme dieren gedaan. Zij zijn op het veld van eer gestorven, een benijdenswaardige krijgsmansdood,’ zei Sjaerd.

Japik nam de beide trouwe dieren op en legde ze in de schuur.

‘Zij zullen morgen een eervolle begrafenis hebben,’ zei hij.

‘Komt, vrienden, laten wij naar binnen gaan, en hopen we verder niet gestoord te worden. De nacht zal reeds kort genoeg zijn.’

Een kwartier later heerschte weer de gewone stilte in de hoeve, en Japiks hoop werd vervuld, want geen nieuwe stoornis deed zich voor. De nacht ging verder rustig voorbij. Toen de Jonker den volgenden morgen vroeg in de woonkamer verscheen, waar de vriendelijke Geerte reeds met het ontbijt wachtte, kon hij zeggen, dat de pijn in zijn been veel minder was en waarschijnlijk in den loop van den dag heelemaal zou overgaan.

Met een glimlach van tevredenheid zag hij op het erf Sjaerd en Ocke ijverig bezig, de paarden en de wapens op te poetsen, opdat hij in blinkende wapenrusting zijn intocht in Haarlem en aan het hof van zijn

broeder, Graaf Dirk, zou kunnen doen. Zij waren trotsch op hun Jonker, dien zij zoo vele jaren hadden gediend op zijn tocht naar het Heilige Land, en hadden hem hartelijk lief. Gaarne zouden zij hun leven geven voor het zijne, zoo dat ooit noodig mocht zijn.

Het ontbijt werd onder gezellig praten gebruikt. Japik en Geerte hadden er eerst niet van willen hooren, tegelijk met den hoogen gast aan tafel te zitten, maar deze gaf te kennen, dat hij stellig geen hap zou eten, als zij hem geen gezelschap hielden. Voor zooveel aandrang waren zij bezweken. Het behoeft niet te worden gezegd, dat Henric van Kuinre de hoofdschotel van het gesprek was, en dat de drie ruiters zich braaf vroolijk over hem maakten. Menige grap werd te zijnen koste verkocht.

Toen het ontbijt genuttigd was, namen de Jonker en zijn beide dienaren afscheid van de vriendelijke menschen, onder wier dak zij bescherming hadden gevonden.

De Jonker wilde Geerte een belooning in de hand laten glijden, maar nu maakte zij zich in ernst boos.

‘Dat niet, Edele Heer, - wij nemen

geen geld van u aan voor iets, dat niets was dan onze plicht. 't Zou immers een schande zijn, indien wij Uwe Edelheid een schuilplaats hadden geweigerd? Neen, Jonker, een belooning zou een belediging zijn, al zijn we ook slechts eenvoudige mensen.'

'Laten we u dan hartelijk mogen bedanken, goede vrienden!' zei de Jonker met een handdruk.

'Vaartwel, Jonker! Vaartwel, Heeren! Goede reis en behouden aankomst!'

Met een vluggen draf reden de ruiters het erf af. Japik en Geerte keken hen na, tot een kromming van den weg hen aan het oog onttrok.

III. Broedertwist.

Enkele dagen zijn voorbijgegaan. Wij bevinden ons thans in het grafelijk hofgebouw te Haarlem, waar Dirk VII met zijn gemalinne, de schoone en trotsche Adelheide van Cleef, tijdelijk hun verblijf houden.

Bij het binnentreden van de hooge burchtzaal wordt het oog getroffen door de prachtige meubelen en kostbare gordijnen. Met welk een kunstig snijwerk zijn zoowel de tafel als de verschillende zetels versierd. Hoe fijn is het laken, dat de stoelen bedekt, hoe keurig geborduurd de Hollandsche liebaard, die daarop is aangebracht.

Op de fraaie, houten zitbank bij het hooge boogvenster met zijn in lood gevatte ruitjes, in de diepe nis aan de voorzijde, heeft het hooge echtpaar plaats genomen.

Het is den Graaf duidelijk aan z'n trek-

ken te zien, dat hij de broeder van Jonker Willem moet zijn. Alleen staan zijn oogen dichter bij elkander en zijn de lippen dunner. Maar hij heeft denzelfden fieren oogopslag, hetzelfde hooge voorhoofd, dezelfde welwillende gelaatsuitdrukking.

Zijn gemalinne ziet er trotsch en heerschzuchtig uit. Haar oogen staan norsch en onvriendelijk; haar oogopslag is koel en stug. Alleen wanneer haar mond zich tot een glimlach plooit, zou men het gelaat innemend kunnen noemen. Thans echter glimlacht zij niet. Integendeel, haar toon klinkt boos en koel, als zij zegt:

‘Zou je dan werkelijk de dwaasheid willen begaan, je broeder te geven, wat hem niet toekomt? Is dan niet Graaf Floris, je Vader, gestorven zonder een testament na te laten, zoodat Willem geen rechten kan doen gelden op eenig deel, hoe klein ook, van diens nalatenschap?’

‘Je hebt gelijk, lieve,’ antwoordt Graaf Dirk. ‘Rechten kan hij niet doen gelden; zelfs de Keizer, aan wien ik leenhulde heb gedaan, kan hem niets toewijzen als het zijne. Doch - hij is mijn broeder, Adelheide, en als zoodanig heeft hij recht op

een deel van de nalatenschap. Indien mijn Heer Vader niet zoo schielijk en onverwacht tot een ander leven ware opgeroepen, dan zou hij Willem zeker een bepaald erfdeel hebben toegewezen. Hij heeft daarop een zedelijk recht.'

'En de edelmoedige Graaf Dirk zal dus zoo dwaas zijn, hem te geven, waarop hij geen rechten kan doen gelden, en zoodoende zijn eigen Ada, zijn eenig kind, benadeelen?' viel gravin Adelheide op schamperen toon in. 'Zoo lang ik leef, zal dat niet gebeuren, Graaf!'

'Maar Adelheide, is Willem dan niet mijn broer! O, mijn hart klopte van vreugde, toen ik hem na lange jaren van scheiding mocht terugzien, en mijn "welkom" was van ganscher harte gemeend. 't Was geen veinzerij...'

'Welnu, toon hem uw liefde; ik heb daar niets tegen. Geef feesten ter eere van zijn terugkomst, zooals je reeds gedaan hebt; geef hem een eereplaats aan ons hof, waar hij thans ons beider welkome gast is, maar - bega niet de domheid, hem een deel van onze bezittingen af te staan, waarop hij geen recht heeft. Nooit zou je grooter

dwaasheid kunnen doen.’

‘Nooit groter dwaasheid?’ herhaalde de graaf, ontevreden het hoofd schuddend. ‘Maar lieve, wat bedoel je toch? Hoe kan het een dwaasheid zijn, te doen wat goed en rechtvaardig is? Ik begrijp je niet, Adelheide.’

‘Dan zal ik duidelijker zijn, Dirk. Zie, voor den berooiden Jonker Willem, die zelfs geen geld genoeg bezit om zijn eigen paarden te onderhouden, die op de wereld niets heeft dan zijn wapenrusting en zijn zwaard, behoeven wij niet bang te zijn. Hij is voor ons en onze Ada onschadelijk. - Maar, Dirk, wat zou er gebeuren, als je kwam te sterven? Wie zou dan de meeste rechten op de graafschappen kunnen doen gelden?’

‘Willem natuurlijk. Holland is een zwaardleen, waar geen vrouw in de regeering mag opvolgen.’

‘Volkomen juist; wij hebben geen zoon, maar toch is het onze wensch, dat Ada eenmaal gravin zal worden, niet waar?’

‘Zeker, - zeker. En tijdens haar minderjarigheid zou Willem haar voogd kunnen zijn.’

Adelheide lachte smadelijk.

‘Juist, juist. Welnu, maak jij nu van den armen, berooiden Jonker een rijk man, dan geef je daarmee zelf hem de wapens in handen, om Ada eenmaal den strijd aan te doen en haar in het rustige bezit van het graafschap te bemoeilijken. Want die rechten van hem zijn onbetwistbaar en hij zal ze nooit opgeven. Neen, Dirk, volg mijn raad en weiger hem zelfs het geringste deel uit je Vaders nalatenschap. 't Is noodig voor onze rust, wellicht ook noodig voor Ada's verheffing, dat hij een arme Jonker blijft, die afhankelijk is van onze goede gezindheid jegens hem. Wees goede vrienden met hem, heb hem lief, zooveel je wilt, en bewijs hem alle mogelijke eer, maar - sta hem niets af, waarop hij geen recht kan doen gelden. Doch stil - daar komt mijn page, zeker om Willems komst aan te kondigen. Bega nu geen dwaasheid, Dirk, en laat je broederlijk hart je niet verleiden tot iets, waarover je later spijt zoudt kunnen voelen.’

‘Uwe Genade, Jonker Willem verlangt u te spreken,’ zei de page, na het doorluchtige echtpaar met een diepe buiging te

hebben begroet.

‘Laat Zijn Edelheid binnenkomen,’ zei de gravin. De page opende de hoofd deur van de zaal, en weldra trad Jonker Willem binnen. De page schoof een zetel voor hem nader en vertrok.

Willem maakte een hoffelijke buiging voor zijn schoonzuster Adelheide, daarbij naar riddergewoonte een kus op haar toegestoken hand drukkend.

‘Wees welkom, Willem,’ sprak zij met een vriendelijken glimlach. ‘Wij verheugen ons over uw komst.’

‘Zeker,’ zei Graaf Dirk, met een krachtigen handdruk. ‘Ben je uitgerust van het groote feest, dat wij gisteren ter eere van je hebben gegeven? 't Was al laat, eer de gasten aan heengaan dachten.’

‘Heelemaal uitgerust, broeder,’ antwoordde Willem.

‘En nu kom je hooren, wat we vandaag zullen doen om aan onze blijdschap over je terugkomst uit het Heilige Land uiting te geven?’ vroeg de graaf, wiens anders zoo gulle toon thans zijn broeder gedwongen toeklonk.

‘Nee, Dirk, - ik heb feesten genoeg gevierd, en ben overtuigd van je vreugde

over ons wederzien. Geloof me, dat ook mijn hart bonsde in mijn binnenste, toen ik je weer mocht terugzien. - Neen Dirk, neen Adelheide, 't is thans niet over feesten, dat ik wensch te spreken. Ik -'

'Zou je dan nu reeds zaken willen behandelen, Willem?' vroeg de graaf op vroolijken toon, doch met een afwijzend gebaar van de blanke hand. 'Nu geen zaken, wat ik je vragen mag. Het is mijn plan, weldra een groot steekspel te doen houden ter eere van den dapperen kruisridder, wiens moed door geheel Europa vermaard is, en ik twijfel niet, of Jonker Willem van Holland zal ook daar de overwinning behalen.'

Willem schudde ontkennend het hoofd.

'Niet?' vroeg de graaf verbaasd. - 'Sedert wanneer hebben dappere ridders een afkeer van het steekspel? Zijn ze mogelijk bang, uit het zadel te worden gelicht?'

'Volstrekt niet, Heer broeder,' hernam Jonker Willem. 'Ik hoop Uw gasten te doen zien, dat de speer in mijn hand een gevaarlijk wapen kan zijn. Doch 't is niet daarover, dat ik thans spreken wil. Zeg mij, Dirk, hoe staat het met mijn deel in de

nalatenschap van mijn dapperen Vader, die in mijn armen gestorven is, - ginds in het verre land.'

En Jonker Willem voelde de tranen in zijn oogen komen bij de herinnering aan dat smartelijk sterfbed.

'Uw erfdeel?' herhaalde Dirk zacht, met een schuwen blik op zijn gemalin, die hem met opgetrokken wenkbrauwen aankeek. 'Heb je geld noodig, Willem? Zeg het dan gerust; mijn schatkist is tot je dienst. Hoeveel wilde je hebben?'

'Niets - niets dan mijn wettig erfdeel. Ik verlang geen geschenk. Zeg mij, welke inkomsten zijn mij bij 's Graven testament toegewezen?'

Graaf Dirk zweeg. Ja, hij hield werkelijk veel van zijn broer en zou hem zeker een deel van zijn inkomsten hebben afgestaan, zoo niet zijn echtgenoot hem had aangezien met een blik, die hem in verwarring en zijn betere gevoelens tot zwijgen bracht.

'Uw Heer Vader - heeft u niets toegewezen, Jonker Willem,' viel de gravin op koelen en hoogen toon in. 'Zooals je weet, is hij gestorven zonder zijn uitersten wil te hebben beschreven. Zijn nalatenschap

behoort dus aan uw broeder, den Graaf.’

Willem keek zijn schoonzuster een oogenblik zoo ontsteld aan, of hem een adder gebeten had, doch toen zijn oogen de hare ontmoetten, zag hij daarin een diepe haat tegen hem glinsteren.

Hij herstelde zich echter spoedig, en zich tot graaf Dirk wendend, vroeg hij zacht:

‘Is dat waar, broeder?’

‘Volkomen waar,’ klonk het dof uit 's Graven mond, en zijn blik zocht dien van Willem te ontwijken.

‘Maar een testament was niet noodig, niet waar?’ vervolgde Willem met nadruk. ‘Zeg mij, Dirk, welke van Vaders bezittingen worden mij toegewezen? Wat kan ik voortaan het mijne noemen?’

Ontroerd keerde Dirk zich tot Willem en reeds strekte hij de hand uit, om hem die toe te steken. Op zijn lippen lagen de woorden: ‘Wat wenscht gij het uwe te mogen noemen? Spreek, en ik zal het u geven!’

‘U zal niets worden toegewezen, Jonker,’ viel plotseling ijzig de gravin in.

‘Heb ik duidelijk gesproken?’ vervolgde zij na een kleine pauze, gedurende welke

Willem haar sprakeloos van verbazing had aangestaard.

Hij werd doodsbleek. Van zijn zetel opstaande zag hij den Graaf aan, en riep uit: 'Zeg mij, Dirk, mijn broeder, zijn haar woorden ook de uwe? Is ook uw hart, evenals het hare, van steen?'

Graaf Dirk zweeg. Ook hij stond op en zag zijn gemalin aan met een smeekenden blik.

'Ik herhaal, wat ik gezegd heb,' klonk het nogmaals uit den mond der trotsche Vrouwe. 'Wij kunnen niet elken berooiden Jonker, die hier aanlandt, de ledige handen vullen...'

'Adelheide!' riep de Graaf verschrikt uit.

'Gravin! Dat is een belediging! Ik ben geen bedelaar; ik vraag slecht mijn recht! Nogmaals, broeder, vraag ik u: zijn haar woorden de uwe? Spreek! Ik heb uw antwoord nog niet vernomen.'

'Wees niet boos, Willem,' antwoordde de graaf zacht. 'Werkelijk, ik heb u lief als mijn broeder, en wat het mijne is, zal ook...'

'Houd op, geen woord meer!' donderde Jonker Willem hem toe. En terwijl zijn

oogen van toorn en verontwaardiging fonkelden, vervolgde hij:

‘Gij ontzet mij dus uit mijn vaderlijk erfdeel, omdat zijn ontijdige dood hem belet heeft mij toe te wijzen, wat zijn liefderijk hart mij had toegedacht? Schaam je, Dirk, en sla de oogen neer! En wil je mij de handen stoppen met een fooi, alsof ik een bedelaar was? Nog eens, schaam je, Dirk; ik wil je niet langer mijn broeder noemen. O, als je wist, met hoeveel vreugde ik naar dit hof ben gesneld, hoe ik er naar verlangde je weer te zien! Doch nu, - nu zijn wij vijanden. Mijn vaderlijk erfdeel ontzeg je mij, - welnu, met mijn zwaard in de hand zal ik mij een erfdeel veroveren. Oorlog zal het zijn, broederoorlog! Vaarwel, graaf van Holland, je zult van mij hooren. Mijn zwaard en mijn recht zullen zegevieren!’

Bij die woorden trok hij zijn zwaard uit de scheede en hief het omhoog.

Daarna wendde hij zich naar de deur en verliet in fiere houding de groote zaal.

Zwijgend staarden Graaf Dirk en zijn gemalin hem na, Dirk met een traan in het oog, en zelfverwijt in het hart.

Buiten de burchtzaal gekomen, ontmoette Jonker Willem een van 's Graven Pages. Kortaf gebood hij dezen:

‘Roep mijn dienaren; laten zij dadelijk bij mij komen.’ Daarna spoedde hij zich naar de vertrekken, die hem door zijn broeder als tijdelijke woning waren afgestaan.

Hij nam zijn harnas en begon dat aan te trekken. Sjaerd en Ocke traden binnen.

‘Ocke,’ gebood Jonker Willem, ‘help mij kleeden, en jij Sjaerd, zadel onze paarden. Wij gaan onmiddellijk vertrekken.’

Sjaerd en Ocke keken hun meester verbaasd aan, doch waren te zeer gewoon zijn bevelen onvoorwaardelijk op te volgen, dan dat zij hem met een enkele vraag lastig zouden durven vallen.

Ocke gespte zijn heer het harnas om, deed hem de beenstukken aan en zette hem den helm op. Daarna hing hij hem het zwaard om en zeide:

‘Uwe Edelheid is gereed.’

‘Zie dan, of Sjaerd de paarden gezadeld heeft.’

Ocke keek door het venster, dat uitzicht gaf op de groote binnenplaats.

‘Ze zijn klaar, Jonker.’

‘Volg mij dan. Wij vertrekken.’

Met fieren tred verliet Jonker Willem het hof zijns broeders. Zijn dienaren hielpen den zwaar geharnasten ridder op het paard, bestegen daarna het hunne, en - zonder een enkelen blik achter zich te werpen, reed Jonker Willem heen. Had hij nog eenmaal opgekeken naar het hooge boogvenster, dan zou hij het bleeke gelaat van Graaf Dirk daar hebben gezien, wien het innig verdriet deed, op deze wijze van zijn jongeren broeder te moeten scheiden.

Willem gaf zijn paard de sporen.

‘Waarheen gaan we, Heer?’ vroeg Sjaerd.

‘Naar het noorden, - naar West-Friesland! Daar wonen 's Graven vijanden, en ik - ik zal mij aan hun hoofd stellen en mijn broeder den oorlog aandoen. Niet ik, maar hij heeft het gewild. Voorwaarts, mijn getrouwe vrienden. Wij trekken ten strijde!’

IV. Nederlaag en verheffing.

De komst van Jonker Willem bracht het grootste deel van West-Friesland in heftige beroering. Alom liet deze de bewoners van dit moerassige land ten strijde oproepen tegen de gehate Hollanders en hun graaf, voor wien zij niet dan noode den halsstarrigen nek bogen, - en aan die roepstem werd maar al te gewillig het oor verleend. Van alle zijden kwamen de strijders opdagen. 't Waren ruwe mannen, gehuld in grove wollen kleeren en gewapend met zwaarden, bijlen, speren, dorschvlegels, zeisen, zichten en ander dergelijk wapentuig. Harnassen of helmen hadden ze niet.

Met blijdschap werd de komst van Jonker Willem door hen begroet, en vooral de Drechterlanders waren dadelijk gereed, om hem gewapend ter zijde te staan en in den strijd te volgen. Vol geestdrift kozen

zij hem tot hun aanvoerder. En tegelijk verheugden zij er zich op, opnieuw rijken buit te halen in het schoone Kennemerland, wanneer zij het, evenals zoovele malen vroeger, roovend en brandend zouden afloopen om zich meester te maken van de goederen en bezittingen der bewoners. Hoe zouden zij zich te goed doen aan de eigendommen der gehate Hollanders, hoe zouden ze hun minachting toonen voor den Hollandschen graaf!

Van alle zijden kwamen de strijders opdagen. Zij kwamen van Winkel, Nydorp, Hoochtwoude, Barsingerhorn, Oostmanroê, Vronen, Ouddorp, Broec, Zuysterwoude, Noortsterwoude, Outkerspel, Warmenhusen, Nyeland, Duringehorn, Enigebroec, Oterleec, Veenhuisen en tal van andere plaatsjes: en allen schaarden zich onder de banier van Jonker Willem van Holland, bijgenaamd 'Willem zonder land.'

Zij trokken op in de richting van Alcmaer en legerden zich ten noorden van die plaats.

Inmiddels had ook Graaf Dirk VII niet stil gezeten. Nauwelijks had hij vernomen, wat zijn broeder Willem in het schild

voerde, of hij had heirvaart tegen de West-Friezen beschreven en zag dagelijks de krijgslieden Haarlem binnenstroomen. Weldra was zijn leger strijdvaardig. Maar hij kon er moeilijk toe besluiten zich zelf aan het hoofd ervan te plaatsen: het stuitte hem tegen de borst, tegen zijn broeder ten strijde te trekken en hem wellicht te moeten dooden.

Toch zou hij er toe besloten hebben, indien niet juist renboden uit Zeeland hem hadden bericht, dat de Vlamingen in Zeeland gevallen waren en dat schoone gewest te vuur en te zwaard verwoestten.

Onmiddellijk verdeelde hij zijn leger in twee deelen, stelde zijn gemalin Adelheide aan het hoofd van de eene helft, om zijn broeder Willem te gaan bestrijden, en trok zelf met de andere helft naar het Zuiden, om de Vlamingen te keeren.

Ongeveer op denzelfden tijd, dat Jonker Willem met zijn leger bij Alcmaer verscheen, betrok Gravin Adelheide het klooster te Egmond en legerden haar troepen zich ten zuiden van Alcmaer.

Zoo lagen de legers eenige dagen werkeloos tegenover elkander. Wel hadden er af

en toe enkele schermutselingen plaats, maar tot een eigenlijken veldslag scheen het niet te kunnen komen. Zulk een beslissend gevecht lag vooralsnog ook niet in de bedoeling der gravin. Zij was vast besloten de overwinning te behalen, wat haar deze ook mocht kosten.

Eindelijk kon Willem zijn ongeduld niet langer bedwingen. Hij liet de voornaamste aanvoerders van zijn troepen bij zich komen en gaf hun zijn voornemen te kennen, den strijd te openen. Nog drie dagen zou hij wachten, of de gravin hem mogelijk zou aanvallen, in welk geval hij de meeste kans had de overwinning te behalen, daar zijn leger stelling had genomen in een moerassig land, dat voor zijn vijanden noodlottig kon worden. Doch viel de gravin niet aan, welnu, - dan zou hij den strijd beginnen.

Gravin Adelheide echter was niet voornemens zich aan den twijfelachtigen uitslag van een gevecht te wagen. Zij besloot list te baat te nemen en haar machtigste vijanden om te koopen.

Op behendige wijze wist zij zich in verbinding te stellen met twee van de voornaamste onderbevelhebbers van Jonker Wil-

lem, en wel met die van Winkel en Nydorp. Door het aanbieden van groote geschenken slaagde zij er in, hen aan haar zijde te brengen en tot verraad over te halen. Het gelukte haar evenwel niet, hen bij zich op de abdij te Egmond te krijgen, om de noodige afspraken te maken, want terecht stelden zij niet veel vertrouwen in de eerlijke bedoelingen van de Hollandsche gravin en vreesden ze gevangen genomen te worden.

Daarom besloot gravin Adelheide zich in het hol van den leeuw te wagen, en zelf vermond een tocht naar het vijandelijk kamp te doen.

Een van haar ridders verkleedde zich als een West-Frieschen boer en zij zelf trok de eenvoudige kleeren aan van een boerin. Te paard en in het diepste geheim begaven zij zich nu tot dicht bij het kamp, waar zij hun dieren op een veilige plaats vastbonden. Ieder voorzien van een mand met brood en geplukte eendvogels traden zij stoutmoedig het kamp der West-Friezen binnen.

't Was reeds avond geworden en vele krijgers hadden zich ter ruste gelegd. Maar

op bepaalde afstanden werd wacht gehouden, en 't was daar, dat de beide vermoede vijanden het grootste gevaar liepen. Doch vermetel als zij waren, wisten zij elk gevaar het hoofd te bieden. Hoe konden de West-Friezen in die koopvrouw en den boer ook de Hollandsche gravin en een dapper ridder vermoeden! Zij koesterden niet den minsten argwaan, kochten voor enkele penningen levensmiddelen, waaraan in het kamp gebrek begon te ontstaan, en lieten hen ongehinderd verder trekken.

Zoo bereikten zij de tent van den Winkelschen hoofdman. Zonder aarzelen traden zij binnen, om hun koopwaar aan te bieden. Zij troffen het gelukkig, want ook de Nydorper verrader bevond zich in de tent van zijn medestander, en voerde met hem een fluisterend gesprek over de voorstellen van de Hollandsche gravin.

Niet weinig schrikten deze beide booswichten op, toen plotseling het gordijn op zij werd geschoven, en de twee kooplieden binnentraden.

‘Wel, dat is dan toch al te onbeschaamd!’ riep de Nydorper, ‘hoe durft ge ongevraagd hier binnenkomen en ons bespionneeren?’

Wat let me, u gevangen te nemen of aan mijn zwaard te spietsen?’

De boerin scheen echter door deze ruwe woorden volstrekt niet geschrikt. Zij legde den vinger op den mond, en zeide:

‘Gij zijt van Winkel, niet waar?’

De beide mannen werden plotseling geheel oor. Dadelijk vermoedden ze, dat de komst van deze boerin in verband stond met de gravin.

‘Ja,’ zei hij, en op zijn gast wijzend vervolgde hij: ‘En deze is de schepen van Nydorp. Wat wilt ge en wie zijt gij?’

‘Wees stil en maak geen leven,’ klonk het antwoord. ‘Wanneer gij niet bij gravin Adelheide durft komen, dan komt zij tot u. Ik ben de Gravin van Holland!’

Ontsteld stonden de beide verraders op en bogen.

‘Genadige Vrouwe!’ stamelden zij. ‘Hoe durft...’

‘Stil, luister,’ viel de gravin hen in de rede. ‘Gij weet nu, wie ik ben. Noem geen naam, want aan alle zijden dreigen ons hier gevaren. Morgen zal ik den Jonker aanvallen, ik ben het wachten moede. Brengt gij zijn leger in verwarring. Hitst

uw mannen tegen hem op en zegt hun, dat het zijn doel is, den baas over hen te spelen, zoodra hij de macht in handen heeft. Als het leger in verwarring begint te geraken, voegt u dan met uw volgelingen aan mijn zijde, en de overwinning is ons. Als alles afloopt, zooals wij dat wenschen, zal uw loon groot zijn. Gij kunt zelf bepalen, wat u zal worden uitbetaald. Wat gij vraagt, zal u worden gegeven, daarop verpand ik mijn woord als gravin. Nu, - wat is uw besluit?’

De beide verraders keken elkander een oogenblik aan, zonder te spreken. Zij schenen geen besluit te kunnen nemen.

‘Welnu?’ herhaalde de Gravin na een oogenblik.

‘Ik neem uw voorstel aan,’ sprak de Nydorper.

‘Ik evenzoo,’ zei de ander. ‘Gij kunt op ons rekenen.’

‘Vaarwel dan!’ zei de Gravin, en op hetzelfde oogenblik had de stoutmoedige vrouw met haar geleider de tent verlaten. Vlug spoedden zij zich door de vijandelijke wachters heen, na eerst hun manden geledigd te hebben, om zich den schijn te geven, of zij al hun waren

verkocht hadden. Ongehinderd verlieten zij het legerkamp van Graaf Willem, die niet kon vermoeden, dat een enkel bevel van hem voldoende had kunnen zijn om gravin Adelheide in zijn macht te brengen.

Zij bereikten zonder ongeval hun paarden, en zaten weldra in den zadel, om zich naar de abdij te spoeden.

Den volgenden morgen reeds vroeg toonde een groote drukte in het legerkamp van gravin Adelheide aan, dat er iets ongewoons aan de hand was. Overal was men in beweging. Zwaar geharnaste edellieden en ridders reden het kamp op en neer, overal bevelen gevende en tot spoed aanmanende. Zelfs de Gravin reed op haar fier ros door het kamp rond, om toezicht te houden op de handelingen der krijgers. De banieren wapperden in het luchtige koeltje, de wapenen en pantsers flikkerden in het zonnelicht. Overal werden de tenten losgemaakt en opgerold, en weldra schaarden allen zich in de gelederen, om zich tot den tocht gereed te maken. Trompetters bliezen met bolle wangen de noodige bevelen en eindelijk klonk het uit den mond der gravin:

‘Voorwaarts, mannen! Ten strijde! Uw leuze zij: ‘Voor Holland en Adelheide!’

En uit duizend monden klonk het: ‘Voor Holland en Adelheide! Ten strijde!’

Maar ook in het kamp van Jonker Willem maakte men zich strijdvaardig. Reeds vroeg in den morgen hadden verspieders hem geboodschapt, dat het vijandelijk leger in aantocht was, en dadelijk had hij de noodige bevelen gegeven, om zich in staat van tegenweer te stellen. De tenten werden opgerold, de pantsers aangesespt, de zwaarden gewet. Sjaerd en Ocke hadden hun tijd hoog noodig om te zorgen, dat Jonker Willem als ridder van hooge geboorte in den strijd zou kunnen verschijnen, en - zij hadden eer van hun werk. Toen de Jonker eindelijk te paard steeg, was er geen roestvlekje op zijn harnas te vinden en schitterde zijn helm verblindend in het felle zonnelicht.

Nauwelijks echter zat hij te paard, of men boodschapte hem, dat de geest onder zijn krijgslieden min of meer oproerig was. Voornamelijk de Winkelaars en Nydorpers gaven op luiden toon hun ongenoegen te kennen over den loop, dien de

zaak begon te nemen.

‘Waarom een veldslag?’ werd onder hen gemompeld. ‘Waarom geen inval in Alcaer en Kennemerland gedaan, waar wij rijken buit kunnen behalen?’

En de aanvoerders voegden er bij:

‘Laten wij voorzichtig zijn, mannen! Deze geheele oorlog is niets dan een fijne list, om ons ten onder te brengen en West-Friesland in handen te spelen van graaf Dirk. Zoudt ge dan heusch denken, dat die twee broeders elkander in ernst gaan beoorlogen? Verraad is 't, - anders niets.’

Dat zij zelve op dat oogenblik degenen waren, die verraad begonnen te plegen, begrepen zij niet. Hun aanvoerders hadden hun met groote listigheid deze booze gedachte in het oor gefluisterd, om later, wanneer het juiste oogenblik gekomen was, vrij spel te hebben.

Een stofwolk in de verte kondigde de nadering der Hollanders aan. Het flikkeren van de zonnestralen op de harnassen en helmen deed denken aan een metalen wolk, die langzaam kwam aandrijven.

Willem reed op de oproerige krijgers toe en wekte hen tot den strijd op, doch zijn

oog ontmoette niets dan wantrouwen en achterdocht. Daarom gebood hij met krachtige stem:

‘De mannen van Winkel en Nydorp zullen de voorhoede vormen; aan hen de eer van den eersten aanval. Voorwaarts, mannen, voor Willem en Friesland!’

Slechts enkele stemmen beantwoordden dien krijgskreet. Willems wenkbrauwen fronsten zich.

Maar Sjaerd en Ocke herhaalden zijn kreet, en nu rolde hij langzaam voort door de gelederen van de West-Friezen.

Thans zette het leger zich in beweging, en met een geweldigen schok stortte het zich op de Hollanders. Evenwel waren het niet de Winkelaars en Nydorpers, die de voorhoede uitmaakten. Als bij onderlinge afspraak vormden de eersten den rechteren de anderen den linkervleugel, in schijn om waar dat noodig mocht zijn, ter hulp te kunnen snellen, doch inderdaad om door een onverwachten aanval het leger van Willem in verwarring te brengen. De verraders, verlokkt door de rijke geschenken van gravin Adelheide, waren aan de afspraak getrouw.

Schor en verwoed werden de strijdkreten uitgestooten, oorverdoovend was het hoefgetrappel en het gekletter der wapenen. Het zand, onder de pooten der paarden opgejaagd, stoof dwarrelend omhoog en drong den strijders in neus en mond. Hollandsche ridders, gehuld in beschermende pantsers en gewapend met de schoonste zwaarden, brachten dood en verderf in de vijandelijke gelederen. Hun wapenen drongen diep in de onbeschermd borst der West-Friezen, die zich verwoed verdedigden met de lompe wapentuigen, waarmede zij zich moesten behelpen. Men zag de verminkten en stervenden vallen, de hoeven der paarden trappelden over de lichamen der zieltogenden. 't Was een afschuwelijk tooneel.

Overall en telkens zag men de Hollandsche gravin te midden van haar krijgers, en waar het gevecht het heetst, het gevaar het grootst was, daar zag men de slanke trotsche gestalte op het edele ros. Waar zij verscheen, herleefde de moed in de harten harer krijgers, daar werd hun aanval onweerstaanbaar, daar volgde de overwinning.

Doch ook de West-Friezen streden met

grooten moed. Met hun korte bijlen vielen zij op de Hollandsche ruiters aan, doodden de paarden en sloegen met geweldige houwen hun grove wapens door rusting of helm. En Jonker Willem werd niet moede hen aan te vuren of opnieuw te bemoedigen. Steeds zag men in zijn nabijheid de trouwe Sjaerd en Ocke, die zich ten doel hadden gesteld, het leven van hun geliefden Jonker te beschermen. Zwaardslagen, die hem waren toegedacht, werden op hun schilden opgevangen, of door hun zwaard afgeweerd. Overal schenen zij oogen te hebben; steeds bemerkten zij het onmiddellijk, wanneer den Jonker gevaar dreigde.

De strijd bleef langen tijd onbeslist. Eindelijk besloot de Jonker een poging te doen, om zoo mogelijk de gelederen van gravin Adelheide te verbreken. Hij trok een weinig terug, om zijn mannen te verzamelen, en liet toen plotseling het sein tot een algemeenen aanval geven. Zelf reed hij in het voorste gelid.

‘Voor Willem en Friesland!’ klonk het rondom hem, en doodelijk kwamen de slagen zijner volgelingen neder. De Hollanders begonnen te wijken, en reeds waan-

de hij zich van de overwinning meester, toen het plotseling achter hem klonk:

‘Verraad, Friezen, verraad! Vlucht! Vlucht!’

Ontmoedigd liet Jonker Willem zijn zwaard een oogenblik rusten.

Daar klonk het ook aan den anderen kant, als van een echo:

‘Verraad, Friezen! Vlucht! Vlucht!’

‘Valt aan! Valt aan! Voor Willem en Friesland!’ dreunde het uit Willems mond, die door het aanheffen van zijn strijdleuze hoopte, de verwarring nog te kunnen bezweren. En met de grootste roekeloosheid wierp hij zich te midden der Hollanders.

Zijn stoutmoedigheid mocht hem echter niet baten, want van de beide vleugels vielen de Winkelaars en Nydorpers te midden van hun strijdmakkers, hieuwen met hun doodelijke wapens op hen in, en hielden niet op, tot vluchten aan te manen.

‘Verraad! Vlucht, mannen! Verraad, Friezen! Weg met den Hollandschen Jonker! Den dood aan Willem zonder land!’

In korten tijd werd de verwarring in het leger der Friezen algemeen en weldra sloegen zij op de vlucht. Alleen de Nydor-

pers en Winkelaars trokken het Hollandsche leger tegemoet, waarbij zij zich aansloten en het achterblijvende deel van Willems troepen aanvielen.

De Jonker bevond zich te midden zijner vijanden. Van alle kanten werd hij door dezen omringd. Dreigend flikkerden de zwaarden der Hollanders boven zijn hoofd; reeds had zijn helm menige deuk, zijn borstkuras menigen spleet. Maar hij wist van geen wijken en hield den strijd vol, zonder aan vluchten te denken.

Toen kwam gravin Adelheide aangereden, en nauwelijks bemerkte zij, dat haar zwager zich in haar macht bevond, of zij riep haar krijgslieden toe:

‘Grijpt hem, mannen, en neemt hem gevangen, dat wij hem in triomf naar Holland voeren!’

Het bevel was echter gemakkelijker gegeven dan volbracht, want Jonker Willem verdedigde zich met leeuwenmoed. Al had hij op dit oogenblik willen vluchten, - het zou hem onmogelijk zijn geweest, want hij was door zijn vijanden als door een muur van staal omringd.

‘Voor Willem en Friesland!’ klonk zijn

strijdkreet. De vijanden drongen dichter op hem aan, om hem weerloos te maken. Maar op dit oogenblik werd uit twee monden zijn wapenkreet herhaald, en twee zwaarden vielen kletterend op de Hollanders neder.

't Waren Sjaerd en Ocke, die hun bedreigden meester te hulp kwamen.

'Voor Willem en Friesland!' dreunde het uit hun mond, en hun aanval was zoo krachtig, dat de muur zich opende en zij zich naast den Jonker konden plaatsnemen.

Nu vielen zij met vereende krachten aan, en werkelijk gelukte het hun, zich een doortocht te banen. En nauwelijks waren zij aan den engen kring ontkomen, of zij gaven hun paard de sporen en brachten zichzelf in veiligheid. Slechts aan de dapperheid en trouw zijner dienaren had de Jonker zijn vrijheid te danken.

Zijn leger was totaal verslagen. Gravin Adelheide had, zij het ook door omkoopning en verraad, een schitterende overwinning behaald.

Dadelijk zond zij een renbode naar graaf Dirk in Zeeland, om hem het heuglijk nieuws mede te deelen. Dien renbode ont-

moette hij op het slagveld, waar ook hij een volkomen overwinning op de Vlamingen had behaald.

Jonker Willem doolde nog eenigen tijd in West-Friesland rond, in de hoop, de Friezen nog eenmaal tot een strijd over te kunnen halen. Zijn pogingen waren echter vergeefs.

Hij was nog in Drechterland, toen Graaf Dirk, uit Zeeland terugkeerend, zich naar de abdij te Egmond begaf, om zijn gemalin met de behaalde overwinning geluk te wenschen. Hoe groot echter daarover zijn vreugde ook wezen mocht, toch kon hij voor haar niet verbergen, hoeveel verdriet deze jammerlijke broederoorlog hem veroorzaakte. Adelheide wilde evenwel van geen verzoening hooren.

Welkom was hem daarom het bezoek van zijn drie ooms, die met groote plechtigheid in het St. Albrechtsklooster te Egmond werden ontvangen. Het waren Boudewijn en Dirk, onderscheidenlijk Bisschop en Domproost van Utrecht, en Heer Otto, de Graaf van Bentheim. Zij kwamen met het goede doel, de beide broeders met elkander te verzoenen en aan den broederoorlog

een einde te maken.

Veel moeite kostte het hun, gravin Adelheid tot hun plannen over te halen. Deze trotsche edelvrouw wilde van geen toegeven weten, maar eindelijk moest zij toch voor den aandrang der verschillende familieleden bezwijken. Vooral toen ook Gravin Ada van Schotland, de moeder der beide broeders, zich in de zaak mengde en op een verzoening aandrang, viel langer weigeren haar moeilijk. Zoo kwam het, dat een renbode naar Jonker Willem werd gezonden met de uitnoodiging, dat hij andermaal naar Haarlem zou komen om zijn broeder te ontmoeten. Voor zijn veiligheid werd borg gestaan, alsmede voor de gunstige voorstellen, die hem zouden worden gedaan.

De grafelijke familie verliet intusschen de Egmondsche abdij, zeer ten genoegen van de geestelijke heeren, wien het niet weinig moeite en nog meer geld had gekost, de gravin zoo lang als gast te herbergen. Wel met de betuiging van diepen eerbied, maar toch ook met een zucht van verlichting werd den hoogen gasten tot aan de groote poort uitgeleide gedaan.

Jonker Willem liet zich niet lang noodi-

gen. Ook hem stuitte deze broederoorlog tegen de borst, en hij hunkerde naar de verzoening.

Slechts door zijn trouwe dienaren Sjaerd en Ocke vergezeld, verliet hij West-Friesland en trok naar Haarlem, waar hij op een vroegen morgen aan het hof verscheen. Nauwelijks was men van zijn tegenwoordigheid op de hoogte, of hij werd door een page naar de slaapkamer zijns broeders gebracht, waar hij Dirk, die ongesteld was, te bed vond. Naast het ledikant stonden de drie ooms, die zich zeer over zijn komst verheugden. Met uitgestrekte hand trad Willem op zijn broeder toe.

‘Vergeving, Dirk,’ was alles, wat hij zeide.

‘Ook ik had schuld, Willem. Ik heb mij niet als een goed broeder gedragen.’

En zich oprichtend in zijn bed, vervolgde hij:

‘Willem, laat er voortaan geen twist meer tusschen u en mij zijn. Laten wij als goede broeders in liefde met elkander handelen.’

‘Ja, als goede broeders,’ herhaalde Wimlem met ernst.

‘Kniel, neder, Willem,’ vervolgde Dirk.

Jonker Willem knielde.

‘Van nu aan zullen u jaarlijks worden uitgekeerd driehonderd ponden uit de opbrengst van de Geervlietsche tollén, als uw rechtmatig deel in de nalatenschap van onzen Vader.’

‘Mijn dank, broeder.’

‘En van heden af,’ vervolgde Graaf Dirk, ‘zult gij van onzen hoogwaardigen oom Bisschop Boudewijn en van mij als Graaf van Holland in leen ontvangen onze bezittingen in Oostergouwe en Westergouwe, dus geheel Oost-Friesland. Willem, Graaf van Friesland, doe ons hulde. Zweer aan onzen hoogwaardigen oom, den Bisschop van Utrecht, en aan mij als Graaf van Holland, dat gij Friesland als een goed vorst zult besturen, dat onze twist vergeven en vergeten zij, en dat ge uw beide leenheeren, waar dat gevergd wordt, met al uw krachten zult ter zijde staan.’

‘Dat zweer ik; zoo waarlijk helpe mij de Almachtige,’ was Willems antwoord. Daarna stond hij op en ontving de gelukwenschen van de aanwezigen. Weldra traden ook Gravin Ada van Schotland, zijn moeder,

en Gravin Adelheide binnen, om hem te ontmoeten. Was de groet van de laatste ook koel en afgemeten, en zag Willem ook hoe zij hem, evenals vroeger, haatte, de ontmoeting met zijn moeder was des te hartelijker. Ontroerd vielen zij elkander in de armen.

Maar niemand verheugde zich meer over 's Jonkers verheffing tot Graaf van Friesland, dan zijn beide trouwe dienaren. Zelf Friezen van afkomst, achtten zij het voor hun vaderland de grootste eer, zulk een dapper ridder tot Graaf te verkrijgen.

Enkele dagen later volgden zij hun Heer met groote blijdschap naar zijn nieuw vaderland.

V. Ocke in 's vijands handen.

Hoe weinig genegen de Friezen tot nog toe ook mochten geweest zijn, de Hollandsche Graven als hun Heer te huldigen en zijn bevelen te gehoorzamen, Graaf Willem werd door hen met groote vreugde ontvangen. De verschillende adellijke families, zooals de Dekema's, Jongema's, Galama's, Roorda's, Lyauekama's en tal van andere, waaronder er niet weinig waren, wier naam met eer in de geschiedenis der Kruistochten vermeld staat, zij allen kwamen hem met blijdschap tegemoet en huldigden hem als Graaf van Friesland.

De reden daarvan was waarschijnlijk, dat zij, zich afgescheiden van Holland voelend, en zich een vrij en zelfstandig volk achtende, toch gaarne een Heer wenschten te huldigen, dien zij uitsluitend als hun eigen vorst konden beschouwen. En nu die Heer

bovendien zoo'n schitterend en beroemd edelman was als Graaf Willem, was zijn komst hun dubbel welkom. Zijn minzaamheid nam weldra allen voor zich in en de adellijke Friezen achtten het een eer zijn vriend genoemd te worden.

Slechts één edelman was er, die weigerde Willem als graaf te erkennen en hem hulde te bewijzen. Zelfs trad hij openlijk als diens vijand op, liet zijn kasteel versterken en verklaarde hem den oorlog.

Die man was Henric de Crane, heer van Kuinre. Mijn lezers hebben reeds kennis met hem gemaakt in de eenvoudige boerenhoeve aan den heirweg naar Haarlem, in den nacht, toen de Jonker bij Japik en Geerte een schuilplaats had gezocht tegen het vreeselijk onweer.

Ook Henric de Crane, die te Haarlem het huwelijksfeest van een zijner vrienden had bijgewoond, was toen op zijn terugreis door de bui overvallen en had daar bescherming gezocht. Hoe onhebbelijk hij zich bij die gelegenheid gedroeg en dientengevolge door Jonker Willem en zijn dienaren weggejaagd was, is reeds bekend.

Hij was een ruw man, die om zijn wraak-

zucht en onbeschaamdheid door de Friezen zeer werd gehaat. Zijn kasteel, gebouwd op de plaats, waar het tegenwoordige stadje Kuinre ligt, was den geheelen omtrek een doorn in het oog, want van daar uit deed hij, lang reeds voor de komst van Graaf Willem, herhaaldelijk strooptochten in Friesland, en maakte zijn naam alom gehaat en gevreesd. Hij was echter een te machtig edelman en zijn burcht was te sterk, dan dat men hem gemakkelijk onschadelijk zou kunnen maken.

Zoodra hij nu vernomen had, dat Jonker Willem tot Graaf van Friesland verheven was, had hij dadelijk begrepen dat deze dezelfde was, die hem zoo smadelijk (zooals hij het noemde) uit de hoeve verdreven had, en was hij besloten, den strijd, maar nu in het groot, met dien ridder te hervatten. Hij weigerde dan ook te voldoen aan de oproeping van den Graaf, om op zijn kasteel te verschijnen en hem hulde te doen. Integendeel, hij zond een beleedigend antwoord, nam een aantal krijgers in dienst en bracht zijn kasteel in staat van tegenweer.

‘Kuinre behoort niet aan Friesland,’

klonk zijn antwoord, ‘en ik heb met Frieslands Graaf niets uitstaande. Zoo hij het waagt mij aan te vallen, wacht hem de vunzigste kerker van mijn kasteel. Slechts aan Utrechts Kerk ben ik hulde verschuldigd. Wacht maar, ik zal hem leeren mij als een bedelaar weg te jagen. Laat hem op zijn hoede zijn!’

Van dat oogenblik af liep hij onophoudelijk met zijn krijgsvolk den omtrek af, en bracht zijn zwaard dood en verschrikking in Willems gebied.

Ook Graaf Willem had zijn vijand spoedig herkend, en om aan diens strooptochten voor goed een einde te maken, liet hij het kasteel te Oosterzee, dat ten noorden van Lemmer gelegen was, aanzienlijk versterken, en nam daarin zelf zijn intrek.

Van nu af aan hadden er dagelijks vijandelijkheden tusschen hem en Henric de Crane plaats. Maar tot een eigenlijk gevecht kwam het nog niet. Daarvoor was Kuinre's Heer een te behendig vijand.

Op de ruime binnenplaats van het kasteel te Oosterzee heerscht groote drukte. Wij schrijven thans 1196; een jaar is voorbijgegaan, sinds wij Jonker Willem in de

hoeve aantreffen.

Verscheidene krijgslieden zijn bezig hun wapenen op te poetsen of andere bezigheden te verrichten, terwijl de Graaf zelf zich tusschen hen bevindt.

Onder hen treffen wij Sjaerd aan, die thans tot bevelhebber van een deel van 's Graven leger is aangesteld. Zijn gelaat teekent zorg, en telkens kijkt hij naar de gesloten hoofdboort, alsof hij daardoor iemand verwacht, die elk oogenblik kan komen. Maar zij blijft gesloten. Al een paar malen is Sjaerd naar den poortwachter gegaan, die door een klein venster het uitzicht heeft op den omtrek.

‘Is er nog niets te zien, Sybe?’ heeft hij gevraagd; maar het antwoord was telkens ontkennend.

‘Wordt ge ongerust over uw vriend Ocke?’ klonk de wedervraag.

‘Ja, - mij dunkt, de weg naar Lemmer kon in de helft van den tijd worden afgelegd, dien hij nu reeds heeft noodig gehad. Als hem maar niets overkomen is!’

‘Hij was niet alleen, Sjaerd; vijf mannen vergezellen hem. En bovendien, zij hebben goede paarden en Ocke is voor geen

klein geruchtje vervaard. Er is nog geen reden tot bezorgdheid. 't Kan immers best zijn, dat de Heer van Lemmer hem ophoudt, of dat hij daar nog wat is blijven praten?'

Op dit oogenblik trad de Graaf op Sjaerd toe. Ook hij scheen min of meer onrustig.

Hij plaatste zich een oogenblik voor het kijkgat, en zeide:

'Er is nog niets van onzen vriend Ocke te zien, Sjaerd. Ik maak mij een weinig angstig.'

'Ik ook, Genadige Heer. Wanneer Uw Edelheid mij verlof wil geven, zal ik eenige mannen meenemen en hem tegemoet rijden. Hij moest al terug zijn.'

'Goed, Sjaerd. Laat geen tijd verloren gaan.'

Sjaerd had geen tweede bevel noodig. Hij keerde naar de krijgers terug, en riep:

'Laat twintig gewapende ruiters mij vergezellen. Maar dubbele spoed is noodig!'

In minder dan geen tijd werden de paarden uit de stallen gehaald en de wapens aangejord. Weldra verkondigde een luid hoefgetrappel over de neergelaten brug, dat de troep het kasteel verliet. In gestrekten

draf sloegen de ruiters den weg naar Lemmer in.

Sjaerd reed voorop en liet zijn blikken zoekend ronddwalen. Maar van Ocke en diens mannen ontdekte hij geen spoor. Een groote vrees over het lot van zijn vriend en wapenmakker beving hem. In de verte zag hij de torens van het gehate Kuinre boven het geboomte oprijzen, en met angst vroeg hij zich af, of wellicht zijn vriend in handen van Henric de Crane gevallen kon zijn en thans reeds zuchtte in een van de kerkers van diens kasteel.

Maar opeens richtte hij zich op in den zadel en hield zijn paard in. Met de hand boven zijn oogen tuurde hij voor zich uit...

‘Halt, mannen!’ gebood hij. En toen de paarden tot staan waren gebracht, vervolgde hij, met den vinger wijzende naar een donkere plek in de verte: ‘Ziet ge daarginds niets bijzonders, of verbeeld ik het me? Mijn oogen kunnen me bedriegen.’

Allen tuurden in de aangewezen richting.

‘Ge ziet goed, Heer Sjaerd, daarginds zie ik iets donkers, en 't schijnt zich langzaam te verplaatsen.’

‘t Kunnen zeer goed ruiters zijn, die in een strijd zijn gewikkeld,’ vervolgde een ander.

‘Kijk, nu maakt zich een deel van den zwarten hoop los en schijnt door het overblijvende achtervolgd te worden,’ merkte een derde op.

‘Dan moeten het Ocke en zijn makkers zijn,’ riep Sjaerd driftig uit. ‘Voorwaarts, vrienden, dat wij niet te laat komen; Henric de Crane schijnt weer in het spel te zijn. Als wij hem toch eens gevangen konden nemen! Voorwaarts!’

In snellen galop reden zij verder, en bij elke minuut werd hun vermoeden meer zekerheid, dat daarginds een gevecht werd geleverd.

‘Sneller! Sneller!’ riep Sjaerd. ‘Hij heeft maar vijf man bij zich en staat misschien tegenover een groote overmacht. Vooruit!’

‘t Werd een wilde galop. Eindelijk waren zij zoo dicht genaderd, dat zij duidelijk de paarden konden onderscheiden.

‘Nog een oogenblik!’ riep Sjaerd, die reeds zijn geducht zwaard uit de scheede trok, welk voorbeeld door de anderen gevolgd werd. ‘Maar zie, wat is dat? Twee

ruiters komen ons tegemoet, - en kijk, de anderen slaan de richting in naar Kuinre. Groote hemel, zouden wij dan toch te laat komen? Voorwaarts mannen, voorwaarts!’

De paarden konden evenwel niet sneller. Onophoudelijk werden zij door het slaan met de teugels en het schoppen met de hielen tot meer spoed aangespoord.

Nu waren de twee ruiters hen genaderd. Den een liep een breede bloedstreep langs het gelaat, en den ander hing de rechterarm machteloos langs de zijde. Beiden zagen doodsbleek en hadden verwrongen gelaatstrekken van de pijn.

‘Wat is er gebeurd?’ riep Sjaerd hun toe.

‘Wij zijn overvallen, Hoofdman, - drie van ons zijn gedood. Zij hebben hun laatsten strijd gestreden, en wij zijn gewond, zooals gij zien kunt. Wij konden...’

‘En Ocke?’ viel Sjaerd in. ‘Wat is er van mijn vriend?’

Een van de ruiters wees op de wegsnellende ruiterbende.

‘Zij voeren hem gevankelijk naar het slot van Kuinre, waar hem niet veel goeds

wacht. Heer Kuinre heeft hem dat uitdrukkelijk beloofd, de valschaard!’

‘Dan moeten wij ons haasten, vrienden, en zien, of wij hem uit hun handen kunnen bevrijden,’ riep Sjaerd uit. En voort vloog hij, als een pijl uit den boog. De anderen volgden hem.

Door zijn weg dwars over het land te nemen, hoopte hij den Heer van Kuinre nog te kunnen inhalen, want deze hield den grooten weg, die naar het kasteel voerde.

Wel moest Sjaerd met zijn mannen nu menige sloot overspringen en hadden zij te kampen met al de moeilijkheden van een ongebaanden weg, maar zij waren goede ruiters, die niet spoedig uit het veld geslagen waren.

‘Houdt vol! Geef den moed niet op! Wij winnen op hen!’ riep Sjaerd hun toe. Steeds was hij zijn makkers vooruit. Zijn paard vloog het eerst over elke hindernis. Eén van zijn mannen stortte met zijn paard, dat zijn sprong te kort had genomen, in een sloot, doch hij keek er niet naar om. Hij gunde zich daar den tijd niet toe.

Telkens weer zag hij tot zijn groote blijdschap, dat hij op zijn vijanden won, en

werd de hoop sterker, dat het hem nog gelukken zou, hun den pas af te snijden.

‘Voort! Voort! Hij moet gered worden!’ mompelde hij tusschen de tanden. ‘De hemel geve, dat ik niet te laat kome!’

De twee benden waren nu het kasteel tot op zeer korten afstand genaderd.

Op dit oogenblik weerklok een schetterend hoorngeschal, voortgebracht door een van Heer Henrics krijgers. 't Was het teeken, dat de Heer in aantocht was en binnengelaten wenschte te worden. Het signaal werd eenige malen herhaald, om tot spoed aan te manen.

‘Voort! Voort! Of wij komen te laat!’ riep Sjaerd, die nu met zijn mannen bijna den weg had bereikt. Hij moest de anderen voorbijkomen, wilde hij zijn doel niet missen. Daar daalde de ophaalbrug van het kasteel langzaam neder en ging de groote deur open. Een donderend gejuich steeg bij het gezicht daarvan op uit de vijandelijke ruiterbende. Sjaerd zag het met verbeten woede aan. Zie, Ocke wuifde hem toe met de hand. Groote hemel, was hij dan zóó nabij gekomen om nog te laat te zijn?

‘Voort! Voort! Voor Friesland en Graaf

Willem!’ riep hij uit. Nu was hij den weg genaderd, en met een behendigen sprong over de breede sloot, kwam hij naast de ruiterbende van Heer Henric terecht.

‘Voorwaarts!’ riep deze zijn mannen toe. ‘Wij hebben geen tijd te verliezen.’

Op hetzelfde oogenblik reden de anderen de brug over en het voorplein op.

Sjaerd verbleekte van spijt, nu hij zijn vijanden in den veiligen burcht zag verdwijnen. Hij knarsetandde van woedde.

Daar verscheen een enkele ruiter op de brug, met een spotlach op zijn gelaat.

‘Mijn groeten aan den Graaf van Friesland!’ riep hij Sjaerd toe. ‘Zeg hem, dat zijn dienaar zich in goede handen bevindt en op een vriendelijke behandeling staat kan maken. Wil den Graaf uitnoodigen hem hier op mijn kasteel te komen bezoeken. De hennipen vensters zijn goedkoop!’

Lachend verdween Henric van Kuinre achter de groote deur. De brug werd opgetrokken - en Ocke bevond zich in de macht van den vijand.

Vol moeilijk verbeterden woede, met tranen van spijt en teleurstelling, moest Sjaerd het

bevel tot den terugtocht geven. Hij was vol zorg over het lot van Ocke.

De paarden waren buiten adem van den snellen rit; de terugtocht werd daarom stapvoets aangevangen. De beesten liepen met hangenden kop en wijd opengesplakte neusgaten. En de ruiters, die zoo op het uiterste oogenblik nog hun doel hadden gemist, waren verdrietig en terneergeslagen, want Ocke was bij allen bemind. Menige verwensching werd door hen aan het adres van Henric de Crane gericht, maar deze bekommerde zich daar niet veel om. Hij zat veilig en wel achter de beschermende muren van zijn kasteel.

De tocht werd nu langs den grooten weg genomen, een tweede rit over het land was niet noodig. Na enkele minuten begonnen de paarden op hun verhaal te komen. Hun ademhaling werd kalmer en de koppen werden van lieverlede omhoog geheven.

‘Wat ligt ginds op den weg, Heer?’ vroeg een der ruiters aan Sjaerd. ‘t Schijnt wel een paard te zijn.’

‘Ja, dat is zoo. 't Moet een van Kuinre's paarden zijn, dat achtergebleven is. Ik heb het dier anders niet zien vallen.’

Dat had niemand van hen gezien, want de woeste galop over het land met zijn hindernissen had al hun aandacht gevergd.

‘Waar een paard valt, valt ook een ruiter, Heer,’ vervolgde de krijger. ‘Mij dunkt, de man kan nog niet ver weg wezen.’

‘Je hebt alweer gelijk, Hayo,’ zei Sjaerd. ‘Mannen, houdt een oog in het zeil, of wij hem mogelijk ontdekken. Hij moet nog hier in den omtrek zijn.’

Langzaam reden de ruiters verder. Bij het paard gekomen, zagen zij dat het een poot gebroken had. Ook leed het geen twijfel, of het was een paard van Heer Henrics bende.

‘Stijgt af, mannen, en doorzoekt den omtrek. De ruiter kan nog niet veraf zijn. Let vooral op dat kreupelboschje, daar aan den kant van den weg. 't Zou mij niet verwonderen, of hij heeft zich daar verborgen.’

Enkelen spoedden zich naar het aangeduide boschje, en ja - toen zij er dicht bij waren, sprong een man te voorschijn, die geen kans zag zich langer te verbergen. Met een vluggen sprong kwam hij aan den overkant van de sloot en zette het op een loopen.

‘Daar gaat hij!’ klonk het uit verschillende monden.

‘Grijpt hem levend!’ gebood Sjaerd. ‘Laat hij u niet ontsnappen.’

Nu, daar was niet veel kans op, want wel tien ruiters zetten den vluchteling na. Weldra was hij aan alle kanten omsingeld en viel aan ontkomen niet meer te denken.

Zijn vervolgers konden zien, hoe het angstzweet hem uitbrak, want in deze ruwe tijden was in den oorlog op geen genade te rekenen. Elke vijand werd meedoogenloos afgemaakt.

Steeds nauwer werd de kring, die om hem gevormd werd.

Met uitgestrekte armen liet hij zich op de knieën vallen, en smeekte om genade.

Hij werd gegrepen en men bond hem de handen op den rug. Zoo voerde men hem naar Sjaerd.

En nauwelijks had deze hem gezien, of hij herkende in hem Gerrit, den dienstman van Henric de Crane, denzelfden dien hij ontmoet had in den nacht op de hoeve van Japik.

‘Ha, ha! Een oude kennis, zie ik! Bergen ontmoeten elkander niet, maar men-

schen wel, niet waar?’

Gerrit hief zijn van angst vertrokken boeven-gezicht tot hem op en zeide op smeekenden toon:

‘Genade, Heer, heb medelijden met een armen dienstman, genade!’

Maar Sjaerd antwoordde hem niet.

‘Wij hebben een goede vangst gedaan, vrienden!’ riep hij zijn ruiters toe. ‘Laat een van jullie dezen schurk bij zich op het paard nemen, en zorgt allen, dat hij niet ontsnapt, want daarvoor zou de Graaf ons weinig dankbaar zijn. Voorwaarts, mannen, terug naar Oosterzee!’

Hij sloeg daarna nog een enkelen blik op Kuinre, en mompelde:

‘Houd moed, Ocke, Sjaerd zal je niet verlaten, en - onze brave Jonker evenmin. Houd moed!’

VI. In vlammen opgegaan.

Nauwelijks had Sjaerd zijn Heer het gebeurde medegedeeld, of deze zeide:

‘Dus mijn trouwe Ocke in de macht van de Crane? Dat is een slechte tijding, Sjaerd.’

‘Zeer slecht, Genadige Heer! Met uw verlof zal ik al onze mannen zich doen wapenen en hem onmiddellijk te hulp snellen, want...’

‘Bedaar een weinig, mijn vriend,’ hernam de Graaf, met een glimlach over zijn voortvarendheid. ‘t Is al erg genoeg, dat onze goede Ocke zich dáár bevindt; laten wij nu niet door overhaasting nog meer onheil over ons brengen.’

‘Maar Genadige Heer, elk oogenblik kan het te laat zijn! Uw Edelheid moet niet vergeten, dat wij boezemvrienden zijn, en reeds sedert jaren als trouwe wapenbroeders

naast elkander gestreden hebben. O, als ik dien Crane ooit in handen mocht krijgen...'

'Zal hij het kwaad te verantwoorden hebben, dat wil ik graag gelooven,' vulde de Graaf lachend aan. 'Doch denk nu eens na, Sjaerd. Zie je kans in een enkelen nacht den burcht te veroveren?'

'Neen, Heer, zeker niet!'

'Welnu, dan kun je immers niets voor ons beider vriend doen? Laten wij hopen, dat Heer Henric hem niet dadelijk heeft laten dooden. En het komt me zelfs waarschijnlijk voor, dat hij dit niet heeft gedaan. Hij zal hem wel een plaatsje onder het kasteel hebben aangewezen. En nu stem ik toe, dat zoo'n verblijfplaats allesbehalve aangenaam is, maar toch loopt zijn leven dan geen dadelijk gevaar. Je hebt Kuinre's dienaar gevangen genomen, zeg je?'

'Ja, Heer!'

'Breng hem hier, Sjaerd. Wij zullen hem ondervragen. Wellicht kunnen we daarna een plan ontwerpen, om Ocke te hulp te kome. Ga hem halen.'

Sjaerd vertrok en kwam weldra met Gerrit terug. Deze beefde over al zijn leden

en zag zoo bleek, of hij de galg reeds voor zich opgericht zag.

Nauwelijks was hij voor den Graaf gebracht, of hij wierp zich opnieuw op zijn knieën en smeekte om genade.

De Graaf zei niets, maar keek hem scherp aan. Eindelijk sprak hij op strengen toon:

‘Spreek, booswicht, waar kan ik je meer hebben gezien? Je listig gelaat komt mij bekend voor; ik moet het al eerder hebben ontmoet. Waar kan dat geweest zijn?’

Gerrit antwoordde niet, maar sloeg de oogen naar den grond.

‘Heb je mij niet gehoord?’ klonk het bevelend. ‘Antwoord mij!’

‘Bij Haarlem, Heer, in de hoeve, toen het zoo vreeselijk onweerde,’ stamelde Gerrit.

‘Ja, juist, daar was het! Nu herken ik je. Jou en je waardigen meester hebben wij toen als honden de deur uitgejaagd, niet waar, schavuit?’

Gerrit sidderde.

‘Ik had slechts te gehoorzamen, Genadige Heer,’ mompelde hij zacht. ‘Mijn meester beval het, en - hij is streng.’

‘Welnu, dat zijn wij ook!’ hernam de

Graaf. ‘Spreek, schelm, en zeg mij, wat de plannen van je meester zijn. Maar bedrieg mij niet, want dat zou je duur te staan komen.’

‘Ik weet zijn plannen niet, Genadige Heer!’ kreunde Gerrit. ‘Ik heb zijn vertrouwen niet.’

‘Dat wil ik graag gelooven,’ hernam de Graaf. ‘Wie zou iemand met zulk een tronie zijn vertrouwen schenken? Maar iets zul je toch wel weten, niet waar? Voor de laatste maal zeg ik je, spreek, en zeg mij, wat je weet.’

‘Niets, werkelijk niets, Genadige Heer...’

De Graaf wendde zich tot Sjaerd en gebood:

‘Breng dien kerel naar de binnenplaats en laat hem ophangen aan een stevigen tak van den grooten lindeboom. Zorg, dat dit bevel onmiddellijk uitgevoerd wordt.’

Het angstzweet brak Gerrit uit.

‘Genadige Heer, ik smeed u om medelijden. Ik zal Uw Edelheid alles zeggen, wat ik weet, doch heb genade.’

‘Laat hooren,’ hernam de Graaf, niet zonder inwendig genoeg over het welslagen van zijn list. ‘Doch bedrieg mij niet,

“Voort! voort! of wij komen te laat!” riep Sjaerd, ... (Blz. 87.)

want dan zou je lot vreeselijk zijn. Spreek op, wat weet je?’

‘Heer, ik bid u mij niet te verraden, want Heer Henric zou zich ontzettend op mij wreken.’

‘Ik beloof niets, dan dat je hangen zult, als je niet dadelijk gehoorzaamt.’

‘Morgen zal Heer Henric een grooten strooptocht ondernemen, Genadige Heer. Vijfhonderd krijgslieden zullen hem vergezellen en slechts weinig dienaren zullen op het kasteel achterblijven.’

‘Weet je dat zeker?’ vroeg Graaf Willem, wiens oogen bij het hooren van die tijding van blijdschap fonkelden.

‘Ja, Genadige Heer, ik weet het zeker.’

‘En waarheen gaat de tocht?’

‘In de richting van Sennega-stins, Heer.’

‘t Is goed. Breng de gevangene weg, Sjaerd!’

‘Naar den lindeboom, Genadige Heer?’ vroeg Sjaerd met een glimlach, want hij wist wel beter.

Gerrit sidderde en hief de gluiperige oogen tot den Graaf op, als om op diens gelaat zijn vonnis te lezen.

‘Naar den kerker, Sjaerd. Als zijn mede-

deeling juist blijkt te zijn, zal ik mij wellicht genadig betoonen.'

'Dank, dank, genadige Heer!' riep Gerrit uit. 'O, Uw Edelheid behoeft aan de waarheid van mijn woorden niet te twijfelen. Alles is voor den tocht in gereedheid gebracht.'

't Is goed. Welk lot, dunk je, wacht mijn gevangen dienaar bij hem?'

'Eerst de kerker, Heer, en dan de dood. Heer Henric kent geen medelijden.'

'Breng hem weg, Sjaerd, en kom dan bij mij. Ik moet je spreken. Zorg echter, dat deze man niet ontsnappen kan; dat is voor ons en ook voor Ocke van het hoogste belang. Ik geloof, dat wij hem redden zullen.'

Sjaerd zorgde er wel voor, Gerrit goed achter slot en grendel op te bergen. Zelf bracht hij hem in een kerker, sloot eigenhandig de zware deur en hield den sleutel in zijn bezit. Niemand zonder hem kon thans den gevangene naderen. Daarna haastte hij zich naar den Graaf terug, niet weinig nieuwsgierig, wat deze hem te zeggen zou hebben.

Hij vond den Graaf in een vroolijke

stemming. Zelfs wreef deze zich vergenoegd de handen.

‘Gevonden, Sjaerd, gevonden!’ riep hij zijn dienaar toe, zodra deze binnentrad.

‘Waarlijk, Jonker?’ vroeg Sjaerd, die zich nog menigmaal van dezen titel bediende, als hij met zijn Heer alleen was.

‘Ik hoop het,’ zei de Graaf. ‘Morgen zal Heer Henric de Crane een strooptocht ondernemen met bijna al de gewapende mannen, waarover hij beschikken kan. Wel Sjaerd, hoe zou je het vinden, als we hem den terugtocht eens afsneden?’

Sjaerd keek zijn Heer met blijde verrassing aan.

‘Domkop, die ik ben, dat ik daar niet dadelijk aan gedacht heb!’ riep hij uit, terwijl hij zichzelf een slag tegen het voorhoofd gaf. ‘Maar -’ vervolgde hij, ‘hoe kunnen wij hem den terugtocht afsnijden? Uw genade heeft slechts te beschikken over honderd man...’

‘Wat veel te weinig is, Sjaerd,’ viel de Graaf in.

‘Laten wij het toch wagen, Jonker!’ drong Sjaerd aan. ‘O, ik zal vechten voor vierhonderd man; het geldt Ocke, mijn

besten vriend.'

'Neen, neen, Sjaerd, dat zullen we niet doen,' zei de Graaf. 'De kans is te prachtig, om haar door eigen schuld verloren te laten gaan, en - zij komt nooit weer terug. Wij moeten hulp hebben.'

'Juist, Heer, UEd. heeft gelijk, wij moeten hulp hebben,' herhaalde Sjaerd.

'Daarom ga je straks van hier en spoedt je naar onze vrienden, om hen ten strijde te roepen. Ga naar de Heeren van Dekema, van Herama, van Adelen en naar al mijn andere getrouwen, en zeg hun, dat ik hen nog dezen nacht in het diepste geheim op mijn burcht verwacht, om naar wij hopen, aan den strijd hier voor goed een einde te maken. Indien je gezelschap wilt medenemen, zoo kun je dat zelf kiezen. De poortwachter zal den heelen nacht op zijn, om de gasten binnen te laten. Doch nogmaals, zorg dat alles in het diepste geheim gebeurt, want als Henric de Crane er iets van merkt, blijft hij morgen op zijn stins en is alle kans verkeken.'

'Dat begrijp ik, Heer. Ik zal dadelijk vertrekken en ga alleen. Voor het geval, dat ik niet mocht terugkeeren, geef ik

u dezen sleutel, waarmede Gerrits kerker kan worden geopend. De kerel mocht anders van honger omkomen.’

Sjaerd boog en vertrok. Een kwartier later had hij den burcht verlaten.

Het werd een onrustige nacht op het kasteel te Oosterzee, want bij korte of lange tusschenpoozen moest telkens de brug worden nedergelaten, om ruiters en voetvolk toegang te geven. 't Waren de edelen uit den omtrek met hun dienaren, die den Graaf hun hulp kwamen bieden in den aanstaanden strijd.

De dienaren werden in de kleine kamers en schuren geherbergd, en de edelen werden ontvangen in de hooge burchtzaal. De Graaf zelf had zich slechts een paar uur ter ruste begeven. Toen de eerste krijgers kwamen, was hij opgestaan, om hen te ontvangen.

Tegen den morgen kwam ook Sjaerd terug. Hij had zich aangesloten bij den verst wonenden edelman, na eerst den Heer van Sennega te hebben gewaarschuwd, dat hij een bezoek kon verwachten van Henric de Crane. De edelman kon zich thans op diens komst voorbereiden.

Zoodra de zon boven de kim verscheen, werd den torenwachter gelast goed uit te zien, of hij ook in de verte een ruiterbende en voetvolk zag gaan in de richting van Sennega-stins. En niet alleen de torenwachter moest daarnaar uitzien, maar ook zond Graaf Willem een paar behendige verspieders uit, om de gangen van Heer Henric na te gaan.

't Zal tegen acht uur in den morgen geweest zijn, toen de torenwachter kwam melden, dat hij een geduchte stofwolk in de verte zag gaan. Een half uur daarna kwamen ook de verspieders met de tijding, dat Heer Henric uitgetrokken was.

'Dan, mijne heeren, te paard! De vos loopt in de val!' riep de Graaf zijn edelen toe.

De ruiters sprongen te paard, de voetknechten, gewapend met zwaard, speer en schild, plaatsden zich in de gelederen, de poort werd geopend, de brug neergelaten, en men sloeg de richting in naar de verlaten stins van Heer Henric de Crane, den overmoedige, die op dit oogenblik weinig dacht, dat hij zijn schoon kasteel voor de laatste maal betreden had.

Ook zijn rooftocht leverde hem niet de voordeelen op, die hij er van verwacht had, want de Heer van Sennega, die zoo te juister tijd door Sjaerd was gewaarschuwd, had al zijn dienaren gewapend en trok hem in het veld tegemoet. Hij was daardoor genoodzaakt zich terug te trekken en besloot huiswaarts te keeren, met het stellige voornemen, den tocht te gelegener tijd te hervatten.

Dicht bij Kuinre gekomen, klonk hem plotseling de strijdkreet van Graaf Wimlem in de ooren. Deze had zijn mannen in het kreupelhout verborgen gehouden en viel nu onverwachts zijn vijand aan. Al dadelijk ontstond door den schrik een groote verwarring onder Henric's volgelingen, welke er niet op verminderde, toen zij zagen, hoe groot het aantal hunner vijanden was.

Sjaerd verrichtte wonderen van dapperheid, maar zijn doel bereikte hij niet. Hij zocht onophoudelijk, doch te vergeefs, Henric de Crane te ontmoeten, om een strijd op leven en dood met hem te beginnen. Kuinre's Heer trachtte eerst nog de verwarring onder zijn mannen te bezweren, maar

Willem en de zijnen sloegen met hun zwaard zoo geweldig op hen in en vielen hen met zooveel onstuimigheid aan, dat hij al spoedig zag, dat alle kans op de overwinning voor hem verloren was.

De strijd had nog geen uur geduurd, toen Kuinre's mannen in de grootste verwarring op de vlucht sloegen. 'Terug naar den burcht!' bulderde Heer Henric hen toe, maar - nauwelijks had hij dat gezegd, of een deel van Willems leger, door Sjaerd aangevoerd, rende te paard in de richting van het kasteel om den vijand den toegang af te snijden. Dat had Graaf Willem te voren bevolen.

Henric's leger was totaal verslagen en als het ware geheel uiteengespat. Slechts enkele mannen bleven hun Heer getrouw, en met dezen trachtte Henric den burcht te bereiken. Maar de Graaf volgde hem op den voet. Toch hoopte Henric vóór hem aan de poort te komen, en wanneer deze eenmaal achter hem gesloten werd, was hij vooreerst veilig.

Edoch, hij vond den toegang tot zijn stins door Sjaerd en diens mannen bezet. Het was hem onmogelijk binnen te komen.

Nu kon alleen de vlucht hem nog redden. In vliedenden galop snelde hij heen, achtervolgd door Graaf Willem en de zijnen. Het gelukte hem echter te ontsnappen. Willem keerde zonder hem weer. Hij was zelfs zijn spoor bijster geraakt.

Kort na zijn terugkomst voor Kuinre liet hij een trompetter een signaal geven, dat weldra van den hoogen trans beantwoord werd. Een gedaante verscheen tusschen de kanteelen.

De Graaf eischte het kasteel op. Hij deelde mede, dat Heer Henric verslagen en gevluht was, en beloofde lijfsгенade, indien de poort onmiddellijk geopend werd. De bemanning, overtuigd van de onmogelijkheid, om het kasteel te verdedigen, voldeed aan 's Graven eisch en liet de brug vallen. Graaf Willem trok als overwinnaar het kasteel binnen. Sjaerd spoedde zich naar de kerkers, na zich van de sleutels te hebben meester gemaakt. En wie beschrijft zijn vreugde, toen hij Ocke daar wedervond! Als broeders vielen zij elkander in de armen.

Het kasteel werd nu door de overwinnaars volgens de toenmalige gewoonte ge-

plunderd, tot er niets van waarde meer over was.

Daarna, 't was reeds avond geworden, gebood de Graaf:

‘Steekt het roofnest in brand! Geen Henric de Crane zal hier ooit meer den meester spelen.’

Een paar uren daarna was de hemel boven Kuinre hoogrood gekleurd. Het schoone kasteel werd een prooi der vlammen.

Heer Henric was spoorloos verdwenen, en de rust was in Friesland wedergekeerd.

VII. Een moederhart.

Toen nu de rust in Friesland hersteld was en het gansche gewest Heer Willem als Graaf erkende, besloot deze zich een echtgenoot te zoeken. In het geheim deed hij daarom een reis naar het Hertogdom Gelre, in schijn om zijn ouden vriend en medestrijder in Palestina, Hertog Otto te bezoeken, doch in werkelijkheid om de hand te vragen van diens dochter, de schoone Adelheide, wier liefalligheid een grooten indruk op hem had gemaakt. Hij vond bij Hertog Otto een gulle ontvangst en mocht zich weldra vleien, dat hij in zijn hoop niet zou worden teleurgesteld.

't Was evenwel thans niet de rechte tijd voor Hertog Otto, om zich met huwelijkszaken te bemoeien, want er was iets gebeurd, waardoor hij in oorlog dreigde te geraken met Graaf Dirk VII van Holland.

Bisschop Boudewijn van Utrecht namelijk was overleden, en nu wenschte Graaf Dirk niets vuriger dan zijn Oom Dirk, den Domproost, in zijn plaats benoemd te zien, hopende daardoor zijn grooten invloed op de Stichtsche aangelegenheden te kunnen handhaven.

Hertog Otto daarentegen deed alles wat in zijn vermogen was, om die benoeming tegen te werken. De Hollandsche invloed op het Sticht was hem een doorn in het oog. Hij trachtte daarom Arnoud, den Proost van Deventer, den Bisschoppelijken mijter op het hoofd te plaatsen. Hierdoor ontstond twist en weldra oorlog tusschen Otto van Gelre en Dirk van Holland, tengevolge waarvan Otto met zijn leger het Stichtsche grondgebied binnentrok en plunderend het platteland afliep.

Heer Willem van Friesland was nu voor een moeilijke keuze geplaatst. In Heer Otto hoopte hij zijn aanstaanden schoonvader te zien, en Heer Dirk was zijn broeder. Hij besloot daarom zich geheel buiten den twist te houden en naar Friesland terug te keeren, met het heilige voornemen, om te gelegener tijd zijn aanzoek om de hand

van Jonkvrouw Adelheide van Gelre te hernieuwen.

Zijn bezoek aan het Geldersche hof en het doel daarvan was evenwel niet strikt geheim gebleven. Henric de Crane, die vermomd in het Hertogdom rondzwierf, had er iets van hooren mompelen, en dadelijk besloot hij daar gebruik van te maken, om zich een witten voet te verschaffen bij Graaf Dirk. De schurk wreef zich vergenoegd de handen, toen hij het vernam.

‘Hier schuilt verraad achter,’ mompelde hij met een afschuwelijken grijnslach. ‘Hertog Otto en zijn aanstaande schoonzoon Graaf Willem hebben die zaak netjes beklonken, en zullen gezamenlijk trachten, Graaf Dirk een nederlaag te doen lijden. En - mocht het al niet waar zijn, dat Willem verraad tegen zijn broeder in den zin heeft, welnu, dan zal ik het toch voorstellen, alsof dat wel het geval was. Verraad *moet* er zijn, en de Graaf van Holland zal mij dankbaar zijn voor mijn waarschuwing. Wreken zal ik mij op dien kalen Willem zonder Land. Hij zal het gewaar worden, dat hij mij tot vijand heeft.’

Hij verliet Gelre en vertrok naar Hol-

land, waar hij toegang tot het Grafelijk slot verzocht. Hij werd dadelijk toegelaten. Dirk en Adelheide, welke laatste steeds gewoon was, zich met 's lands regeering te bemoeien, ontvingen hem koel en afgemeten. Doch nauwelijks hoorden zij de tijding, die de valschaard hun bracht, of hun koelheid veranderde in betuigingen van de grootste dankbaarheid; althans bij Gravin Adelheide was dat het geval. Dirk weigerde eerst aan de inblazingen van den verrader gehoor te geven, en riep uit:

‘Onmogelijk, 't is onmogelijk, Heer Henric de Crane. Ik heb mij met mijn broeder verzoend, en die verzoening was van beide kanten oprecht gemeend. Ik heb niet de minste reden om aan zijn goede trouw te twijfelen! Inderdaad, gij moet verkeerd ingelicht zijn.’

‘Ik sta voor de waarheid mijner woorden in, Genadige Heer,’ hernam Henric de Crane, met een diepe buiging. ‘Met eigen oogen heb ik uw Heer broeder aan het Hertogelijk hof gezien, en 't lijdt geen twijfel, of hij heeft met Hertog Otto een bondgenootschap gesloten tegen Holland. Dat dit geheim gehouden wordt, vindt Uw

Edelheid toch zeker niet vreemd? Is dan zijn geheele reis naar Zutphen niet in het geheim geschied?’

‘Gij hebt gelijk, Heer de Crane,’ viel Gravin Adelheide in. ‘Het ligt voor de hand, dat hier verraad in het spel is. Wat zou Willem anders tot een dergelijke geheime samenkomst hebben genoopt? Wij hebben niet de minste reden om aan de waarheid uwer woorden te twijfelen, en zijn u grooten dank schuldig voor uw tijdige inlichtingen. Die de gevaren kent, vermag zich daartegen te wapenen, niet waar? UEd. zal ons toch de eer en het genoegen doen, eenigen tijd als gast aan ons hof te vertoeven?’

Heer Henric boog en drukte de Gravin een kus op de hem toegestoken hand.

‘Wanneer ook de Genadige Heer Graaf zijn verlangen daartoe te kennen geeft...?’ vroeg hij weifelend.

‘Zeker, zeker! - Ook ik beschouw uw berichten als van het hoogste belang en voeg mijn wensch bij dien van de gravin.’

Heer Henric, die zijn doel bereikt zag, boog nogmaals.

‘Dan maak ik van deze gelegenheid

tevens gebruik, om mijn beklag bij u in te dienen, niet alleen in uw hoedanigheid als Graaf van Holland, doch ook als Voogd over het Sticht,' vervolgde hij op eerbiedigen toon.

'Spreek, Heer!' zei de Graaf. 'Zoo iemand u onrecht heeft aangedaan, kunt gij op mijn tusshenkomst rekenen.'

'Genadige Heer, zooals Uw Edelheid bekend zal zijn, behoort mijn slot te Kuinre niet tot Frieslands grondgebied, maar was ik leenhulde verschuldigd aan de Utrechtsche kerk. Ik behoorde dus geenszins tot Heer Willems onderdanen.'

De Graaf fronste de wenkbrauwen.

'Ga voort, Heer van Kuinre,' zeide hij. 'Friesland is ook een Stichtsch leen.'

'Toch heeft Heer Willem gevergd, dat ik hem hulde zou doen, en mij den oorlog aangedaan, toen ik zulks weigerde. Het einde is geweest, dat ik van mijn goederen verdreven ben en dat mijn slot een prooi der vlammen is geworden. Genadige Heer, 't is daarover, dat ik mij beklaag en mijn rechten in uw handen leg als Voogd van Utrecht. Ik eisch, dat Heer Willem gestraft zal worden en mij schadeloos stellen

moet voor de geleden verliezen.’

Dat hij zelf aanleiding had gegeven tot den oorlog, verzweg de valschaard wijselijk, wel wetende, dat daardoor al zijn rechten op schadeloosstelling vernietigd waren.

‘U zal recht worden gedaan,’ zei de Graaf kortaf. ‘Doch wij zullen thans de staatszaken laten rusten en een wandelrit gaan doen. Weldra zal ik daartoe de gelegenheid missen, daar ik van plan ben zelf naar het Sticht te gaan, ten einde orde op de zaken te stellen.

Misschien gevoelt gij lust, mij daarheen te vergezellen?’

‘Gaarne, Heer Graaf. Ik stel mij geheel tot uw dienst.’

Van nu af aan hitste de Gravin Adelheide haar gemaal zonder ophouden tegen zijn broeder op. Al zijn daden plaatste zij in het slechtste licht en weldra gelukte het deze wraakgierige vrouw, Dirks hart van zijn broeder af te trekken en zijn liefde te doen veranderen in haat.

Heer Henric de Crane kwam, mede door toedoen van Adelheide, bij hem in blakende gunst, en zorgde er wel voor, het vuurtje van den haat steeds aan te blazen. Zelfs

de verzoenende woorden van Gravin Ada van Schotland, Dirks moeder, hadden geen invloed op hem, en tevergeefs wees zij hem op den fieren aard van Willem, die een afschuw had van verraad en van alles wat laag was. Dirk luisterde niet naar haar en sloeg haar woorden in den wind.

Met een hart vol bitterheid jegens zijn broer nam hij afscheid van Adelheide en vertrok, vergezeld van eenige vrienden, waaronder ook Henric de Crane, naar het Sticht. Hij nam zijn intrek op het slot ter Horst, niet ver van de Lek gelegen, en liet dit geducht versterken.

Intusschen had de geestelijkheid van Utrecht, na den dood van Arnoud van Deventer, tot Bisschop gekozen Dirk van den Aare, den Proost van Maastricht, en daardoor moest Graaf Dirk VII zijn gezag over het bisdom wederom afstaan. Hij deed dat echter niet en hield het wederrechtelijk in zijn bezit.

Graaf Willem was geheel onbekend met de veranderde gezindheid van zijn broeder jegens hem. En toen nu zijn Grafelijk gezag in Friesland voldoende was gevestigd, nam hij het besluit een tocht naar Holland

te doen, om zoowel zijn moeder als zijn broeder een bezoek te brengen. Hij verlangde naar hen. De terugreis wilde hij over Zutphen nemen, om nogmaals aanzoek te doen om de hand van Heer Otto's dochter Adelheide, teneinde haar als zijn gemalinne naar Friesland te voeren. Dat Heer Henric de Crane zijn broeders beste vriend geworden was en zich aan diens hof bevond, daarvan wist hij niets.

Van zijn trouwe dienaren Sjaerd en Ocke vergezeld, ondernam hij den tocht naar Haarlem, waar zijn moeder was.

Hartelijk was het wederzien, en met innige vreugde omhelsde zij haar fieren zoon, op wien zij zoo trotsch was en dien zij zoo lief had.

Hij vertelde haar van zijn nieuwe vrienden in Friesland, die hem op de handen droegen, en van zijn strijd met Henric de Crane, dien hij schilderde als een valsch, ruw en verraderlijk man. En hij sprak haar van zijn plan, om naar Zutphen te gaan en Heer Otto's dochter ten huwelijk te vragen.

‘En Moeder,’ vervolgde hij, ‘ook Dirk, mijn broeder, heb ik in langen tijd niet

gezien. Ook hem zal ik bezoeken op het slot ter Horst, om hem, zoo ik kan, te verzoenen met Heer Otto, die naar ik hoop spoedig mijn schoonvader zal zijn. Ik verheug mij reeds bij voorbaat over ons wederzien.'

Gravin Ada keek hem bij die woorden scherp onderzoekend aan. Doch zijn fiere blauwe oogen blikten haar vrijmoedig aan, en met eenige verwondering vroeg hij:

'Wat kijkt u mij aan, moeder! Wat bedoelt u daarmee!'

'Willem,' hernam zij met ernst en waardigheid, en zij nam zijn hand in de hare:

'Willem, zeg mij eerlijk: hebt gij u niets tegenover uw broeder te verwijten?'

Willems verbazing werd nog grooter.

'Neen, ik heb mij niets te verwijten, moeder. Zeg mij toch, waarop u zinspeelt. Ik begrijp er waarlijk niets van.'

'Goddank!' hernam de edelvrouwe. 'O, ik wist het wel, dat mijn zoon Willem niets zou doen, dat zijn ridderlijken naam te schande zou maken. Alles is leugen en laster, uitgestrooid door dien Fries; had hij maar nooit toegang tot 's Graven hof verkregen!'

‘Maar spreek dan toch duidelijker, moeder!’ hernam Willem, voor wien elk woord een raadsel was. ‘Wat is er dan gebeurd? En welken Fries bedoelt u toch?’

‘Wien ik bedoel? Wel, niemand anders dan Henric de Crane, uw aartsvijand, die na vele omzwervingen een goede ontvangst heeft gevonden aan het hof van uw broeder, en er hem nu van tracht te overtuigen, dat gij hem verraadt en een geheim bondgenootschap hebt gesloten met Heer Otto van Gelre!’

‘Maar dat is een schandelijke leugen!’ riep Willem uit. ‘Ja, 't is waar, ik ben aan Gelre's hof geweest en heb de hand gevraagd van Adelheide, de dochter van mijn vaders vriend. Maar van een bondgenootschap is geen sprake geweest. Die Henric de Crane is de grootste schurk, die er rondloopt, en de galg is een nog veel te schoone dood voor hem.’

‘Maar ongelukkig gelooft uw broeder hem, Willem,’ hernam Gravin Ada, ‘en is Dirk zeer tegen u verbitterd. Geloof mij, dat hij niets goeds met u in den zin heeft, en ga niet naar ter Horst. Ik twijfel geen oogenblik, of de gevangenis wacht u daar.

Daarom smee ik je, sla mijn raad niet in den wind en vermijd ter Horst. Ik raad het je in je eigen belang, ga daar niet heen.'

Gravin Ada sprak de laatste woorden met een door tranen verstikte stem.

'Ach,' vervolgde zij, 'welk een groot verdriet is het voor mij, dat er opnieuw twist tusschen mijn zoons moet ontstaan, die ik beiden zoo lief heb en zoo gaarne in vrede met elkander zag leven. Willem, ik bezweer het je, ga er niet heen. Daar wacht je niet anders dan verdriet en - kerkerstraf. Ga er niet heen.'

Willem keek haar in de liefdevolle oogen en zeide:

'Moeder, wees niet ongerust. Juist als ik wegblijf van zijn slot zal hij kunnen denken, dat ik schuldig ben aan hetgeen die de Crane mij ten laste legt. Neen, - 't is beter, dat ik er wèl heenga. Ik zal hem zeggen, dat die de Crane een listige bedrieger is, die twist zaait tusschen broeders en zich daarbij van leugen en laster bedient; ik zal hem op ridderhandslag verklaren, dat het niet waar is, wat die man van mij zegt, en dan - dan zal hij mij gelooven, moeder, dat weet ik zeker. Daar-

voor ken ik Dirk te goed.'

'Gij bedriegt u, mijn zoon. Hij zal u niet gelooven en u in de gevangenis laten werpen. Willem, och Willem, luister toch naar den raad van uw moeder, en ga er niet heen.'

'Moeder, beschuldig mij niet van te weinig eerbied jegens u of van te weinig liefde en hartelijkheid, wanneer ik u ongehoorzaam moet zijn. Ik *moet* mijn broer ontmoeten, om mijn schild te zuiveren van elke blaam. O, ik zal hem waarschuwen voor die listige slang, dien de Crane, die mijn grootste vijand is. Ik *mag* u niet gehoorzamen, moeder, 't zou lafheid zijn, indien ik Dirk ontweek. Morgen ga ik op reis, en gij zult zien, dat mijn leven evenmin gevaar loopt als mijn vrijheid. Ik vertrouw op Dirks ridderlijkheid, moeder. Hij zal mij gelooven.'

Gravin Ada schudde treurig het hoofd.

'Gij zult het u zelf te laat verwijten, niet naar den raad uwer moeder geluisterd te hebben, Willem. Helaas, voortaan zal er weer oorlog zijn tusschen mijn beide zoons. Wee mij, ongelukkige moeder!'

VIII. Op het slot ter Horst.

Willem bleef bij zijn besluit om naar ter Horst te gaan en zijn broeder te ontmoeten. Een half slapeloos doorgebrachte nacht had daarin geen verandering kunnen brengen. Hij wilde zichzelf bij Dirk zuiveren van elke smet en hem tevens waarschuwen tegen den listigen verrader, dien hij thans als een giftige slang aan zijn boezem koesterde. Bovendien, zijn geweten sprak hem vrij, en hij meende geen enkele reden te hebben, om den graaf te ontwijken.

Hij nam dus een teeder afscheid van zijn moeder, die hem nogmaals met tranen in de oogen bezwoer, toch naar goeden raad te luisteren, maar te vergeefs, - en reed, van Sjaerd en Ocke vergezeld, de stad Haarlem uit.

't Was een mooie zomerdag. In den Hout waren vele wandelaars, die de drie fiere

ruiters met bewondering nakeken. De vogels in de boomen sprongen van tak tot tak en zongen hun hoogste lied. De zonnestralen drongen tusschen de bladeren door en tooverden hier en daar ronde lichtplekken op den grond. De vurige paarden draafden met opgeheven kop langs den weg, en Sjaerd en Ocke genoten volop van den heerlijken rit.

Graaf Willem evenwel staarde somber voor zich uit. Hij had geen oog voor de wandelaars, noch voor de tjilpende vogels, noch voor de schoone natuur. Zijn gedachten hielden zich bezig met zijn broeder Dirk en met de waarschuwing van zijn moeder. En van deze beide personen dwaalden zij al spoedig af naar de oorzaak van dezen nieuwen twist, naar Henric de Crane, dien hij thans naar alle waarschijnlijkheid voor de derde maal op zijn levensweg zou ontmoeten. Doch hoe meer hij over den nieuwen toestand, waarin hij verkeerde, nadacht, hoe meer hij tot de overtuiging kwam, dat zijn moeder zich noodeloos bezorgd maakte, en dat Dirk, die zelf zoo'n ridderlijken aard had, hem op zijn ridderwoord gelooven zou. En van liever-

lede trokken de diepe rimpels weg en begonnen zijn oogen, als altijd, te stralen.

‘Komaan, alle zorgen op zij gezet en laat ons genieten van al het heerlijke, dat de goede God ons thans geeft. Wat een verrukkelijk weer; de lucht is blauw, en de zon schijnt zoo vroolijk, alsof er feest was in de natuur. En zou ik dan somber en treurig zijn? Geen zorgen vóór den tijd en laat ik blijven vertrouwen op de rechtvaardigheid mijner zaak.’

Hij keek zijn beide dienaren even aan, als om hun te toonen, dat hij weer de oude, vroolijke krijgsmakker was, en zei:

‘Wil ik je eens wat nieuws vertellen?’

‘Graag, Heer,’ antwoordde Sjaerd, ‘want als het niet zoo oneerbiedig was, zou ik zeggen, dat Uw Edelheid tot nog toe zoo spraakzaam is als een visch.’

‘En die zegt niet veel,’ voegde Ocke er aan toe.

De graaf glimlachte.

‘Je hebt gelijk, vrienden, ik was tot nog toe mijn gezelschap niet waard. Maar ik zal mijn leven beteren, dat beloof ik u. Raadt eens, wien wij op ter Horst zullen ontmoeten? Ik wed, dat je het nooit raadt.’

‘Wel, den Heer Graaf, uw broeder,’ zei Ocke.

‘Natuurlijk. Maar wien meer?’ vroeg Willem.

‘Jonkvrouwe Ada, uw nicht?’ zei Sjaerd.

‘Mis, mijn vriend. Voor zulke teedere wezentjes is het op ter Horst te rumoerig en gevaarlijk,’ lachte de Graaf.

‘Behalve als zij den aard heeft van Mevrouw haar moeder. Die heeft ons in West-Friesland getoond, voor een weinig krijgsrumoer niet bevreesd te zijn.’

‘Volkomen waar,’ zei de Graaf. ‘Maar je dwaalt af...’

‘t Is ook een te moeilijk raadsel, Heer. Hoe zouden wij nu kunnen bedenken, wien Uw Edelheid op het oog heeft?’

‘t Is een bijzondere vriend van Ocke, die wel op zijn burcht gelogeed heeft, al was het dan ook tegen wil en dank,’ hernam de graaf plagend.

‘Ha, - UEd. bedoelt toch Henric de Crane niet?’ vroeg Ocke verrast.

‘Wie? Die schurk?’ viel Sjaerd in.

‘Dezelfde,’ zei Graaf Willem. ‘En wat denk je wel, dat hij van plan is te doen?’

‘Zijn paard zadelen en de vlucht nemen,

zoodra hij ons ziet!’ zei Ocke. ‘Want bij het Heilige Graf, ik beloof hem niet veel goeds, wanneer ik hem ontmoet!’

‘Geen sprake van!’ zei de Graaf. ‘Hij is van plan, mij gevangen te nemen en mij in een kerker op te sluiten.’

‘Daar schijnt hij een bijzonder liefhebber van te zijn,’ bromde Ocke.

‘Maar uw Heer broeder zal hem dat ongetwijfeld beletten en hem in uw plaats gevangen zetten, niet waar?’ vroeg Sjaerd.

‘Zeker niet, vrienden. Henric de Crane schijnt het mij nog niet vergeven te hebben, dat ik hem van zijn kasteel heb beroofd, en heeft mijn broeder nu zooveel leelijks van mij verteld, dat ook deze niets beters weet te doen dan mij gevangen te nemen. Zoo heeft de Crane hem ook weten te zeggen, dat ik verraad jegens mijn broeder heb gepleegd, wat een schandelijke leugen is.’

‘De valschaard!’ riep Sjaerd uit.

‘Laat hij op zijn hoede zijn!’ voegde Ocke er aan toe.

‘Je begrijpt dus,’ vervolgde Graaf Willem, ‘dat het niet in allen deele een pleziertochtje is, welk ik thans ondernomen

heb, en dat ik groot gevaar loop, m'n vrijheid te verliezen. En juist daarom heb ik jullie dit meegedeeld. Weest zoo verstandig, je bedaard en stil te houden, en doe geen dwaasheden. Mocht ik werkelijk gevangen genomen worden, dan is al mijn hoop op u beiden gevestigd. Tracht dan, mij te redden. Door Heer Henric aan te vallen, zooals Ocke schijnt te willen doen, zoudt ge u in het verderf storten, want hij staat bij den Graaf in hooge gunst. Je zoudt dus gegrepen en zoo goed als zeker onmiddellijk gedood worden. En zonder jullie, zou ook ik waarschijnlijk verloren zijn. Neen, tracht mij te verlossen; en zoo dat mislukt, haast je dan naar Heer Otto, den Graaf van Gelre, en deelt hem mede, wat er gebeurd is. Dat is dan het beste, wat je doen kunt. Bedwing dus je toorn om mijnentwil, Ocke, en ontzie Henric de Crane. Wellicht heb je later gelegenheid genoeg, om uw zaak met hem te vereffenen. Beloof je me dat?

‘Ja, Heer, ik beloof het u. Maar aan Heer Henric de Crane doe ik ook een belofte, dat van uitstel geen afstel zal komen.’

De reizigers hadden nu reeds lang den

Haarlemmerhout verlaten en reden opnieuw den heirweg langs naar Leiden, thans echter in tegenovergestelde richting van den vorigen keer. Onder gezellig praten viel de tijd hun kort, en mocht soms al een sombere wolk het voorhoofd van den Graaf bedekken, de vroolijke uitvallen van zijn twee reismakkers deden de rimpels spoedig weder verdwijnen.

Opeens, toen zij voorbij een boerenhoeve reden, trof hen de eerbiedige groet van een paar menschen, die aan het hek stonden. En oogenblikkelijk herkende de Graaf in hen zijn oude kennissen Japik en Geerte. Ook zij hadden de ruiters herkend.

‘Halt!’ riep Graaf Willem. ‘Hier mogen wij niet voorbijrijden zonder een oogenblik af te stappen.’

Hij sprong van zijn paard en gaf den eenvoudigen menschen de hand, die niet wisten, hoe diep zij zouden buigen om hun eerbied voor den Frieschen Graaf te toonen.

‘Wees welkom, Genadige Heer, hartelijk welkom!’ riep Japik den Graaf toe. ‘En ook gij, Heeren,’ vervolgde hij tot Sjaerd en Ocke, ‘wij verheugen ons, u weer te

zien.’

‘De Genadige Heer zal toch een oogenblik bij ons binnenkomen en uitrusten?’ vroeg Geerte.

‘Met genoeg zullen we een oogenblik onder dien boom voor uw huis gaan zitten, Geerte,’ sprak de Graaf. ‘En een beker van uw heerlijke melk zal ons smaken.’

Vlug werden er banken onder den boom gezet, en kwam Geerte met versche melk terug. Men kon zien, hoeveel genoeg het haar deed, de dappere ruiters voor de tweede maal bij zich te zien.

‘Als de Heeren liever bier verkiezen?’ vroeg zij. ‘Ik zal er Uwe Edelheid gaarne mede dienen.’

Men had evenwel liever melk. Japik was intusschen bezig de paarden te drenken.

‘En hoe is het u al dien tijd gegaan?’ vroeg de Graaf vriendelijk.

‘Uitstekend, Genadige Heer. Wij zijn gezond geweest en hebben gelukkig gebouwd. Wij mogen niet anders dan dankbaar zijn.’

‘En de kinderen?’

‘Ook uitstekend in orde, Genadige Heer,’ vervolgde Geerte.

‘Wel, als uw oudste jongen groot ge-

noeg is, stuur hem dan bij mij; ik beloof u, er een dapper krijgsman van te maken, en zal voor zijn toekomst zorgen. Zul je dat doen, Geerte?’

Een blos van vreugde overtoog haar gelaat.

‘O, Genadige Heer, wat is u goed,’ riep zij dankbaar uit. ‘Doch dat heeft den tijd nog, want hij is nu pas acht jaar, en dat is te jong voor krijgsman.’

‘Onthoud het dan maar voor later,’ lachte Graaf Willem. ‘En dan komen jij en Japik hem zelf brengen, hoor. Daar ben ik op gesteld.’

Na een half uurtje pratens, waarbij ook Henric de Crane niet vergeten werd, bestegen zij de paarden weer, namen hartelijk afscheid en vervolgden de reis naar ter Horst. Zij hadden nu nog een flinken rit voor zich, maar hielden zich nergens onderweg op, dan om de paarden nog eens te laten drinken. Zoo kwamen zij laat op den middag aan het doel van hun tocht.

Dicht bij het slot gekomen, zond Graaf Willem zijn dienaar Sjaerd vooruit, om zijn komst aan te kondigen. En toen deze terugkwam, berichtte hij, dat Graaf Dirk hem

bij zich verwachtte.

Niet weinig in spanning over de ontvangst, die hem hier verbeidde, reed Willem de slotbrug over. De zorg voor zijn paard liet hij aan een van de stalknechts over, en met vluggen tred begaf hij zich naar binnen.

Een page kondigde zijn komst aan. De deur van de groote zaal werd geopend, en Willem bevond zich in tegenwoordigheid van zijn broeder.

Deze stond aan het einde van het vertrek en was omringd door de Heeren van Brederode, van Teylingen, van Wassenaar, van Waterland en vele anderen. Met norsch gelaat hield hij het oog op zijn broeder gericht, en deze bemerkte dadelijk, dat men hem niet ten onrechte gewaarschuwd had. Een enkele blik overtuigde hem, dat Heer Henric de Crane niet onder de aanwezigen was, iets waarover hij zich verheugde.

Met een buiging ging hij zijn broeder te gemoet, doch deze trad geen schrede nader om hem te verwelkomen. Ook de overige Heeren gaven geen enkel teeken van vreugde over het wederzien. Hun gelaat stond, als dat van hun Heer, strak en koud. Geen

hand werd Willem toegestoken.

Maar nog maakte deze zich niet ongerust. ‘Waarom zou ik bang zijn?’ dacht hij. ‘Ik ben immers onschuldig en heb jegens mijn broeder niets misdreven? Het misverstand, dat hier bestaat, zal weldra uit den weg worden geruimd.’

Hij stak graaf Dirk de hand toe, en zeide:

‘Het verheugt mij u te zien, Heer Broeder. Met vreugde heb ik een grooten omweg gemaakt, om u te kunnen ontmoeten. Heden morgen nog was ik in Haarlem bij Mevrouw de Gravin, onze Moeder, en ik kan u de beste berichten omtrent haar gezondheid brengen.’

Graaf Dirk drukte de hand zijns broeders evenwel niet. Met hooge en trotsche stem antwoordde hij:

‘Ook wij, Heer van Friesland, verheugen ons om meer dan een reden over uw komst op dit slot. Wij beloven u een ontvangst, die u ten volle waardig is.’

Willem begreep zeer goed, dat deze laatste woorden in twee beteekenissen konden worden opgevat. Ook op een verrader waren zij toepasselijk.

Hij had echter geen tijd om er veel over na te denken, want Graaf Dirk vervolgde:

‘Zijt ge op weg naar uw vriend en bondgenoot, Heer Otto, den Hertog van Gelre? Is het Uw Edelheid bekend, dat wij met dien vorst in oorlog zijn, en dat het den leenman betaamt, zijn leenheer bij te staan in den strijd?’

Willem werd bleek van toorn over deze schampere woorden.

‘Ik ben inderdaad op weg naar Gelre's hof, Heer Broeder; 't is evenwel niet naar mijn bondgenoot, dat...’

De graaf van Holland glimlachte ongeloovig, en legde hem met een beweging van de hand het zwijgen op.

‘Gij zult wel vermoeid zijn van den langen tocht,’ viel hij hem in de rede. ‘Wij zullen u gelegenheid geven, u te verfrisschen.’

Hij blies op een zilveren fluitje, dat aan een fijne ketting om zijn hals hing. Dadelijk verscheen een page.

‘Wijs den Graaf van Friesland zijn kamer,’ gebood Graaf Dirk. Doch Willem wendde zich tot hem, en zeide:

‘Een enkel woord, Broeder. Hier heerscht

een treurig misverstand, dat zoo spoedig mogelijk...'

'Al wel, al wel! Daarover later! Tot straks, Edele Heer.'

Graaf Dirk boog en verliet de zaal. Ook Willem wist thans niets beters te doen, dan heen te gaan. Hij volgde den page en begaf zich naar het voor hem bestemde vertrek.

Moedeloos viel hij daar op een bank neder voor het venster, dat uitzicht gaf op het voorplein. Hij zag Sjaerd en Ocke bezig, de paarden te roskammen en af te borstelen, wat zij steeds eigenhandig deden, daar zij het aan geen dienstman toevertrouwden.

Verdrietig liet Graaf Willem zijn gedachten den vrijen loop. 'Wat zal het einde van dit alles zijn?' dacht hij. 'Hoe koel en trotsch ontving hij mij. Ja, zelfs waagde hij het mij te beleedigen, door de hem toegestoken hand te weigeren. O, ware hij mijn broeder niet geweest, ik had hem mijn handschoen in het trotsche gelaat geworpen en hem uitgedaagd tot een strijd op leven en dood. - Maar neen, hij zal naar mij luisteren, en dit misverstand zal

worden opgehelderd. Die vervloekte Henric de Crane is de schuld van alles, en mijn broeder is zijn speelbal geworden, door aan de valsche inblazingen van dien schurk gehoor te geven. - Zou mij hier werkelijk de gevangenis wachten? Maar dan deed ik beter onmiddellijk te paard te stijgen en dit slot te verlaten! Doch neen, dat zou lafheid wezen; ik wil, ik mag thans niet vluchten, of ik zou den schijn op mij laden, dat ik wél schuldig ben. Ik blijf!

Op dit oogenblik klonk het teeken, dat het avondmaal gereed was en de gasten verwacht werden.

Haastig stond Willem op. Hij waschte zijn handen en gezicht. Daarna sloeg hij vlug het stof van zijn lijfrok en trad de burchtzaal binnen. Hij was de laatste, want allen waren reeds gezeten.

Hij keek de zaal rond, - doch geen plaats was naast zijn broeder voor hem opengelaten, - geen woord van welkom kwam over diens lippen. Niemand der edelen scheen gezind, plaats voor hem te maken.

Willem voelde, dat hij bij deze nieuwe belediging doodsbleek werd van toorn en

smart.

En zie, - daar verscheen door een andere deur zijn aartsvijand, Henric de Crane, die met een boosaardigen glimlach op zijne lippen op hem toetrad. Zegevierend keek hij hem aan.

Toen hij vlak voor Willem gekomen was, die hem met geen enkelen blik verwaardigde, zeide hij:

‘Willem, Graaf van Friesland, in naam van den Hollandschen Graaf, die handelt als Voogd van het Sticht, beschuldig ik u van verraad jegens uw leenheer en van het wederrechtelijk in bezit nemen van mijn slot te Kuinre, welk slot gij aan de vlammen hebt prijs gegeven. Gij zijt 's Graven gevangene.’

Bij die woorden legde Henric de Crane zijn hand op Willems schouder, maar deze schudde die af, zooals hij een giftigen adder zou afschudden; en zijn zwaard trekkende, riep hij uit:

‘Zoudt gij, - gij Henric de Crane, mij gevangen nemen? Dat zal in der eeuwigheid niet gebeuren!’

Met een vlugge beweging dreigde hij den Frieschen edelman het hoofd te kloven,

doch deze ontweek den slag. Op een wenk van hem sprongen op dit oogenblik een aantal gewapende dienaren toe, die zich achter Graaf Willem verscholen hadden en door hem niet waren opgemerkt, en deze grepen hem nu onverhoeds van achteren aan. Zijn zwaard werd hem ontnomen en de handen werden hem op den rug gebonden.

Graaf Dirk zag dit alles zwijgend aan. Blijkbaar geschiedde deze daad van geweld met zijn volle toestemming.

‘Broeder!’ riep Willem hem toe, ‘weet, wat gij doet! Op mijn woord van edelman en ridder bezweer ik u, dat ik onschuldig ben aan hetgeen deze lafhartige verrader mij ten laste legt. Dat zweer ik u bij mijn ziel en zaligheid!’

Dirk was bij die woorden opgestaan. Hij zag doodsbleek.

‘Voert hem weg, mannen!’ gebood Henric de Crane.

De dienaren grepen Willem aan.

‘Henric de Crane is een booswicht, voor wien zelfs geen enkele Friesche edelman het zwaard zou willen trekken. Dirk, - Broeder! Gelooft ge hem méér dan mij?’

‘Voert hem weg!’ herhaalde de Crane. ‘Naar den kerker met hem!’

Willem werd buiten de zaal gevoerd.

Maar nog hoorde Graaf Dirk zijn stem, die hem toeriep:

‘Heeft mijn broederwoord, - heeft mijn ridderwoord geen waarde meer bij u? Ik ben onschuldig en heb jegens u niets misdreven. Geloof den verrader niet!’

Willems woorden werden steeds zwakker en onduidelijker, tot hij eindelijk niets meer verstond.

Henric de Crane voerde zijn gevangene in triomf naar den kerker, waar hij zijn boeien losmaakte en eigenhandig de deur achter hem sloot.

Daarop gaf hij den sleutel aan den gevangenbewaarder en keerde naar de burchtzaal terug. Hier vond hij echter Graaf Dirk niet meer aan tafel. Zoodra Willem weggevoerd was, was hij opgestaan en had zich, zonder iets gebruikt of van iemand afscheid genomen te hebben, naar zijn vertrekken begeven.

Henric de Crane, die bij de Hollandsche edelen weinig bemind was en alleen geduld werd als gast van den Graaf, werd

met stugheid ontvangen. Hij trok zich daar evenwel zeer weinig van aan, en wreef zich vergenoegd de handen over zijn triomf. Hij liet zich de voorgezette spijzen goed smaken en verheugde zich over de nederlaag van zijn vijand.

Het maal duurde dien avond niet lang. De edelen stonden spoedig op, om naar bed te gaan. En maar weinigen verwaardigden Henric de Crane met een groet.

IX. De geheimzinnige onbekende.

't Gerucht van Graaf Willems gevangenneming deed al spoedig ook bij de lagere dienaren de ronde, en er was nog geen half uur verlopen, sedert de kerkerdeur zich achter hem gesloten had, of Sjaerd en Ocke hadden het reeds gehoord.

Hoezeer trof hen deze noodlottige tijding en hoe deelden ze in hun meesters tegenspoed. In het bijzijn der andere dienaren hielden zij zich stil, en gaven zij door een luchtig schouderophalen te kennen, dat de zaak hun vrij koud liet, - maar nauwelijks waren zij in het hun toegewezen slaapvertrek gekomen, of zij lieten hun woede tegen Henric de Crane den vrijen loop, wien zij van dit alles de schuld gaven.

Aan slapen dachten zij vooreerst niet; zij hadden er dan ook in het minst geen behoefte aan. Sjaerd zat stil met de handen

onder het hoofd bij de tafel; maar Ocke liep, aan de grootste woede ten prooi, de kamer rusteloos op en neer.

Het heeft geen nut de bedreigingen te herhalen, welke hij aan het adres van Heer Henric richtte. Maar het staat vast, dat deze een allertreurigst lot zou gehad hebben, wanneer al de wenschen van Ocke vervuld waren geworden.

‘O,’ riep hij uit, ‘als ik dien schurk hier had, ik zou hem...’

‘Stil Ocke, bedaar, en houd op met die nuttelooze bedreigingen. Laten wij liever samen bespreken, wat wij doen moeten, om onzen dapperen Heer te verlossen. Weet jij geen raad?’

‘Ik? - Wat zou ik weten?’ riep Ocke uit. ‘Je begrijpt toch, als ik een middel wist, dat onze Graaf dan nu al niet meer in dien smerigen kerker zat? En als ik daar óók raad op wist, zat Henric de Crane in zijn plaats! Dat zou pas goed wezen!’

‘Laat dien de Crane nu rusten, Ocke. Weet jij ook, wie de gevangenbewaarder is? Dat moeten we eerst weten, willen we iets kunnen doen.’

‘Wel ja, zeker weet ik dat. Heb je dien langen mageren man niet op het plein zien loopen, met dien buitengewoon grooten neus? 't Lijkt de snavel van een ooievaar wel.’

‘O, - dien? Ja, dien heb ik gezien en ik heb nog een oogenblik met hem gesproken. Ik weet best, wien je bedoelt; in dien neus kan niemand zich vergissen. De anderen noemen hem dan ook de Neus; dien naam schijnt hij hier bij iedereen te hebben. Waar zou hij slapen!’

‘k Weet het niet; misschien wel hiernaast, want daar heb ik hem straks in zien gaan.’

Sjaerd verzonk in diepe gedachten, en 't werd stil in het vertrek. Zonder het zelf te weten, staarde hij voortdurend op eenzelfpunt van het tafelblad.

Eindelijk vroeg Ocke:

‘Waar denk je toch zoo over, Sjaerd? Je zit daar te suffen, of je geen tien kunt tellen!’

Maar zijn makker antwoordde niet. Hij scheen hem zelfs niet te hooren.

Eindelijk duurde deze stilte den driftigen Ocke al te lang. Hij legde Sjaerd de hand

op den schouder en herhaalde zijn vraag.

‘Heeft Heer Willem ons niet geboden alles te doen, wat wij kunnen, om hem te verlossen?’ vroeg Sjaerd.

‘Zeker? Maar je zult me toestemmen, dat dit gemakkelijker gezegd is dan gedaan.’

‘Weet je zeker, dat je dien Neus in de kamer naast deze hebt zien binnengaan?’

‘Ja, daar kan ik mij onmogelijk in vergist hebben. O ja, ik begrijp je al. Wij gaan straks, al hij slaapt, zonder leven te maken naar zijn bed en nemen den sleutel. Dan openen wij den kerker, en...’

‘Juist, Ocke, dat alles schijnt mij niet zoo erg moeilijk toe. Maar dan...? Dan komt het moeilijkste nog aan, want hoe moeten wij onzen Jonker buiten de muren van dit slot brengen? Hoe ik mijn hersens ook pijnig, ik zie hier geen goede oplossing!’

‘Ik wel!’ zei Ocke. ‘Zoodra wij den Jonker uit den kerker gehaald hebben, gaan we met het blanke zwaard in de hand naar de poort, maken den wachter onschadelijk, laten de brug neer, en zoeken een goed heenkomen.’

‘Daar zouden wij niet lang naar hoeven te zoeken, beste jongen,’ zei Sjaerd treurig glimlachend. ‘Als we jou je gang lieten gaan, zouden we zooveel lawaai maken, dat we spoedig gegrepen en achter slot en grendel gezet werden. Neen, jouw plan deugt heelemaal niet!’

‘Geef jij dan een beter,’ zei Ocke knorrig. ‘Ik vind het mijne nog zoo slecht niet. 't Is brutaal, ja, - maar een brutaal mensch heeft de helft van de wereld, zegt het spreekwoord. Jij keurt wel af, wat ik voorstel, maar zelf weet je niets beters te bedenken.’

‘Wees niet boos, Ocke. Je moet niet vergeten, dat de Graaf verloren is, en wij er bij, als wij niet slagen. Indien wij een poging wagen, moeten wij al het mogelijke doen, om onze onderneming geen schipbreuk te doen lijden, en alle kansen vooraf goed berekenen.’

Ocke zei niets meer. Hij liep door het vertrek rond en floot zachtjes tusschen de tanden. En 't werd weer geruimen tijd stil in de kamer.

Eindelijk opende Ocke, wien het weifelen van Sjaerd verdroot, de deur en ging

behoedzaam naar buiten.

Sjaerd was weer in diepe gedachten verzonken. Maar hoe hij zijn hoofd ook pijnigde, hij kon geen uitkomst vinden.

‘Wij zullen moeten doen, wat Ocke voorsteld heeft,’ mompelde hij eindelijk. ‘t Is een gevaarlijke poging, maar beter een gevaarlijke, dan in het geheel geen.’

Opziende bemerkte hij, dat zijn makker uit de kamer verdwenen was. Verschrikt stond hij op.

‘Goede hemel, waar zou hij zijn? En welk dolzinnig plan bezielt hem weer?’

Hij luisterde, met den grooten kandelaar in de hand, aan de geopende deur, maar hij hoorde niet het minste geluid.

‘Hij zal toch niet naar den gevangenebewaarder geslopen zijn, om...’

Op dit oogenblik hoorde hij een geritsel, niet sterker dan dat van een muis.

‘Zou hij komen?’ dacht Sjaerd. ‘Als hij nu door zijn voortvarendheid alles maar niet verknoeit.’

Weer werd een licht gedruisch vernomen, nu dicht in zijn nabijheid.

De deur werd behoedzaam geopend, en Ocke kroop op handen en voeten naar

binnen. Een bos sleutels hield hij tusschen de tanden geklemd.

Met een zegevierenden blik zag hij Sjaerd aan, en nauwelijks was hij opgestaan, of hij fluisterde:

‘Alles is in orde, kameraad. De Neus lag heerlijk te slapen, en 't was heelemaal niet moeilijk, de sleutels te bemachtigen. Hier zijn ze, benevens 's mans lantaarn, die ons ook nog goede diensten kan bewijzen. Ik heb zijn kamer gesloten, dus voor hem hoeven wij niet bang te zijn. Kom, Sjaerd, laten wij gaan. Onze brave Jonker heeft daar al veel te lang opgesloten gezeten. Heb je al een plan bedacht, om buiten het slot te komen?’

‘Ocke! Je bent een beste kerel!’ riep Sjaerd in zijn blijdschap over het bemachtigen van de sleutels en de lantaren. ‘Neen, een plan heb ik niet kunnen vinden. Maar je hebt gelijk; laten wij eerst den Jonker verlossen. Mogelijk weet hij raad, om weg te komen. 't Is nu tijd; het is nacht, en alles in dit verwenschte slot ligt in diepe rust. Wij mogen niet langer aarzelen.’

‘Je spreekt naar mijn hart, Sjaerd!’ zei Ocke. ‘Laten wij eerst de lantaarn aan-

steken. Jongen, wat zal die Neus morgen op zijn langen voorgevel kijken, als hij ziet, dat wij hem te vlug zijn geweest. Neem jij nu de lantaren in de linker- en je zwaard in de rechterhand. Ik zal de sleutels houden en je met getrokken zwaard volgen. Ha, kijk eens, wat een prachtig licht. Is alles klaar? Maar houd je lantaren weg, tot wij beneden gekomen zijn.'

'Ja, - vooruit maar. Doch - het minste gedruisch kan ons verraden, bedenk dat wel.'

Onhoorbaar verlieten de beide trouwe dienaren het vertrek, om zich naar het gewelf te begeven, waar de kerkers lagen. De weg daarheen was voor hen niet moeilijk te vinden, daar de meeste kasteelen in denzelfden trant waren gebouwd.

Weldra hadden zij den toegang bereikt. Na eerst behoedzaam rond te hebben gezien, daalden zij de breede steenen trap af, en ongehinderd betraden zij het gewelf.

't Gaat goed!' fluisterde Ocke zijn makker toe. 'Til je lantaren nu eens wat op, dan kunnen we zien, waar we heen moeten. - Zoo! Goed. Kijk, zie je die groote

deuren, aan het einde van deze gang? Daar zullen we moeten zijn.'

'Ik denk het ook. Zachtjes voorwaarts!' fluisterde Sjaerd. Doch opeens greep hij zijn makker bij den arm.

'Stil!' zei hij. 'Hier in dezen hoek, dadelijk! Ik hoor wat!'

Vlug slopen zij in den donkersten hoek, achter de trap, en luisterden ingespannen of het geluid zich herhalen zou.

'Blaas dat licht uit! Ik hoor voetstappen!' zei Ocke.

'Ik ook!' zei Sjaerd. 'Groote hemel, zou onze poging mislukken?'

Zij hielden zich enkele minuten doodstil. Het geluid herhaalde zich niet.

'Dan hebben wij ons toch vergist,' zei Ocke eindelijk. 'Wij zijn bang, en zien evenals kleine kinderen allerlei gevaren, die niet bestaan. Laten we doorgaan!'

't Is beter, nog een oogenblik te wachten. Wij kunnen niet te voorzichtig zijn.'

Ze bleven nog enkele minuten staan, maar toen geen enkel verdacht geluid meer gehoord werd, kwamen zij behoedzaam uit hun schuilplaats te voorschijn, en slopen de lange gang in. Licht durfden zij echter

niet meer te maken, uit vrees, dat het hen verraden zou.

Wel hoorden zij nog het gefladder van enkele vleermuizen boven hun hoofd, maar daaraan stoorden zij zich niet. Dergelijke geluiden konden krijgslieden, als zij waren, niet doen schrikken.

Maar zij hadden nog geen tien passen gedaan, of zij hoorden het verdachte geluid opnieuw.

Tegelijkertijd stonden zij stil, den adem inhoudend om beter te kunnen luisteren.

‘Wij worden achtervolgd!’ zei Ocke.

‘Dat 's duidelijk!’ fluisterde Sjaerd. ‘Houd je zwaard gereed!’

‘Natuurlijk.’

Zij luisterden, maar 't bleef stil.

‘Wat duivel, wie of wat kan dat toch zijn?’ riep Ocke uit, veel luider dan de voorzichtigheid toestond.

Sjaerd legde hem de hand op den mond.

‘Stil toch!’ gebod hij. ‘Wil je ons en den Jonker in het verderf storten?’

Ocke zweeg beschaamd.

‘Waarom komt het dan ook niet nader!’ bromde hij zacht aan het oor van zijn krijgsmakker. ‘Als het een mensch is, die ons

achtervolgt, weet hij nu toch al lang, wat wij in ons schild voeren. Laat hij opkomen, als hij durft.'

'Stil, - ik hoor niets meer. 't Is tenslotte altijd nog mogelijk, dat we ons vergissen. 't Kan wel verbeelding zijn.'

'Vooruit dan maar weer,' zei Ocke.

De tocht werd weer voortgezet. Het minste geluid, dat van stukjes afvallende kalk langs den wand van het gewelf, deed hen opschrikken en huiveren. Maar - onvervaard gingen zij voort.

'Hier voel ik een deur!' zei Sjaerd. 'Kun je het sleutelgat vinden?'

'Maak licht, Sjaerd! Als we achtervolgd worden, zijn we toch al verloren. Ik kan hier geen hand voor oogen zien.'

''t Is gevaarlijk, maar noodig!' hernam Sjaerd. Hij haalde zijn vuurslag te voorschijn en stak de lantaren aan. Zorgvuldig hield hij haar echter onder zijn mantel verborgen.

Maar plotseling schrikte hij weer op, want opnieuw hoorde hij iets.

'Daar was het weer!' zei hij angstig, niet uit vrees voor zijn eigen leven, maar omdat hij vreesde, dat hun poging om Graaf

Willem te verlossen, mislukken zou.

Ocke stak den sleutel in het slot en draaide hem om.

‘Er moet dan maar van komen, wat wil!’ zei hij. ‘Wij zijn nu te dicht bij ons doel om terug te keeren.’

Sjaerd durfde zijn lantaren niet omhoog heffen, om een blik achterwaarts te werpen. Hij vreesde daardoor, alles te verraden.

De grendels werden nu afgeschoven, en de deur ging knarsend op haar hengels open.

Sjaerd en Ocke traden binnen.

En nauwelijks waren zij in den kelder verdwenen, of een donkere gedaante, die hen blijkbaar gevolgd was, trad haastig eenige schreden nader. Dicht bij de kerkerdeur verschool hij zich achter een van de pilaren, die het gewelf ondersteunden. 't Was een man, gehuld in een langen mantel, die tot op den grond neerhing. Zijn gelaat was in een groote, diep over zijn voorhoofd hangende kap verborgen.

‘t Is, zooals ik dacht,’ mompelde hij zacht. ‘Zijn dienaren trachten hem te redden. 't Zijn toch trouwe kerels!’

Van uit den kerker drongen gedempte

stemmen tot hem door, waaronder ook de stem van Graaf Willem hoorbaar was.

Na enkele seconden traden drie mannen naar buiten: de graaf en zijn beide dienaren.

‘Dank! Dank jullie hartelijk!’ hoorde de gedaante den Graaf tot zijn makkers zeggen. ‘O, ik wist het wel, dat je komen zoudt om mij te bevrijden.’

‘Uit den kerker alleen, Genadige Heer!’ zei Sjaerd. ‘Want hoe moeten wij onopgemerkt uit dezen burcht komen?’

‘Ja, Heer, dat is de grootste moeilijkheid nog!’ zei Ocke. ‘Wij weten er geen enkel middel op te bedenken.’

Graaf Willem dacht een oogenblik na.

‘Je hebt gelijk!’ sprak hij eindelijk. ‘Dat is het moeilijkste nog. Eigenlijk is het een onmogelijkheid. Heb je geen lang touw!’

‘Neen, Heer.’

De drie mannen stonden zwijgend bij elkander.

Opeens vlogen zij verschrikt uiteen, en Sjaerd en Ocke hieven dreigend hun zwaard omhoog, want onverwachts trad de donkere gestalte van achter den pilaar te voorschijn.

‘Volg mij,’ klonk het, ‘ik zal u redden.’

‘Wie zijt gij?’ vroeg Graaf Willem, toen hij van de eerste verrassing bekomen was.

‘Iemand, die u redden wil,’ antwoordde de gedaante. ‘Volg mij, eer het te laat is.’

Hij ging het drietal voor door het lange gewelf, beklom de trap, en ontsloot op den beganen grond gekomen, een deur, die naar het groote plein voerde.

De Graaf en zijn dienaren volgden hem in de grootste verbazing. Hij ging hen voor naar de stallen.

‘Zadelt uw paarden,’ gebood hij kortaf; ‘doch doet het in de grootste stilte.’

‘Maar wie zijt gij dan toch?’ herhaalde Graaf Willem met aandrang.

De gestalte trok zich in een donkeren hoek terug en haalde de kap dieper over zijn hoofd.

‘Hier is uw wapen,’ sprak hij, den Graaf het hem ontnomen zwaard aanbiedend.

‘Gesp het om.’

De paarden waren in korten tijd gezadeld.

‘Volgt mij thans!’ gebood de geheimzinnige gedaante.

Hij bracht hen naar een deur, waarachter een nauwe gang lag. Daar draaide hij een slot om, en bracht een wiel in beweging, en

langzaam opende zich de muur en viel een kleine houten brug neer. De drie vluchtelingen waren bij een sluippoort gebracht, die in tijden van belegering gebruikt werd, om een uitval op den vijand te doen of zoo noodig te vluchten.

‘Alles is gereed!’ sprak de gestalte. ‘Vlucht thans!’

De onbekende greep het paard van Graaf Willem bij den teugel en voerde het over de smalle brug. Sjaerd en Ocke volgden hen.

Zij stegen te paard. Toen vroeg Graaf Willem nogmaals:

‘Maar spreek dan toch! Zeg dan toch, wien ik mag danken. Gij hebt mij een onschatbaren dienst bewezen.’

De gedaante keerde terug. Toen hij de brug over was en de sluippoort bereikt had, wendde hij zich nogmaals tot de drie ruiters.

‘Wat doet mijn naam er toe? Vaarwel! God behoede u!’

‘Dirk - mijn broeder!’ riep Graaf Willem ontroerd uit. ‘Gij zijt het, - Dirk! O, laat mij u de hand drukken...’

Maar de brug rees omhoog en de deur

sloot zich. De gestalte was verdwenen.

De drie ruiters kozen hun weg in de richting van Zutphen, de hoofdstad van het Hertogdom Gelre.

Willems hart klopte van vreugde. Neen, hij kon zich in die stem onmogelijk vergist hebben. 't Was Dirk zelf geweest, die hem uit het slot had verlost en hem de vrijheid had hergeven. De stem zijns harten had gezegevierd over de inblazingen van den listigen verrader, en het was Graaf Dirk onmogelijk geweest, op zijn zacht bed te slapen, terwijl zijn broeder in den vunzigen kerker zuchtte.

‘Maar dan moet hij ook geloofd hebben, dat ik onschuldig was aan hetgeen mij ten laste werd gelegd!’ dacht hij met groote blijdschap, ‘en een verzoening kan niet uitblijven. O, ik heb mij in mijn broeder niet bedrogen.’

Den volgenden dag bereikten onze reizigers Zutphen, waar zij aan het hof van Hertog Otto hartelijk werden ontvangen. En dadelijk begon Willem pogingen aan te wenden, om zijn gastheer met zijn broeder te verzoenen.

Ook herhaalde hij thans zijn aanzoek om de hand der schoone Adelheide, en tot zijn groote vreugde werd hem die geschonken. Op uitnoodiging van Hertog Otto bleef hij zoo lang aan het Geldersche hof, tot het huwelijk zou gesloten zijn.

Dadelijk werden er toebereidselen voor deze vorstelijke bruiloft gemaakt. 't Was de uitdrukkelijke wensch van den vorst, dat het een schitterend feest zou worden, waaraan geen kosten zouden worden gespaard.

De vrede tusschen Dirk en Otto werd kort daarna gesloten, en nimmermeer voerden zij oorlog tegen elkaar.

Graaf Dirk nam met graagte de uitnoodiging aan om het huwelijk van zijn broeder bij te wonen, en stak hem met oprechte hartelijkheid de hand toe.

'Vergeef mij, Willem, dat ik een oogenblik aan Uw goede trouw getwijfeld heb,' sprak hij ontroerd. 'Ik heb u een groot onrecht aangedaan.'

'Zwijg daarover, Dirk,' was het antwoord. 't Verleden zal vergeten en vergeven. zijn. Laten we daar nooit meer over spreken. En nu naar de feestzaal, waar mijn bruid ons reeds wacht!'

Het huwelijk werd met groote pracht en statie voltrokken, en schitterende feesten werden ter eere van het bruidspaar gevierd. Dat Sjaerd en Ocke daaraan dapper meededen, behoeft wel niet gezegd. Zij waren vol lof over de liefalligheid en minzaamheid van de schoone Adelheide van Gelre en volgden na afloop van de huwelijksfeesten het jonge paar met vreugde naar Friesland.

‘En Henric de Crane?’ zal wellicht de lezer vragen. Na de ontvluchting van Willem uit den kerker was Graaf Dirk's vriendelijkheid jegens dien verraderlijken man geheel verdwenen. En niet onduidelijk werd hem te kennen gegeven, dat het den Graaf aangenaam zou zijn, indien hij het slot ter Horst de eer van zijn tegenwoordigheid niet langer aandeed.

Henric de Crane vertrok dientengevolge, welk vertrek door niemand werd betreurd. Hij zocht zijn fortuin in het buitenland. Wat er daar van hem geworden is, heeft niemand ooit gehoord. Zijn naam wordt in de geschiedenis niet meer vermeld.